

Möt den nya styrelsen

Kongress 2011
Intervju: Bengt Inghammar
Humanisterna med i Pride
Fildelning som religion?

Intervju: Åse Kleveland
Guds Bakficka
Konfirmationsläger
Ett barn blir välkomnat

HumanistInfo

Medlemstidning för Humanisterna, utkommer med 4 nr/år.

ISSN 2000-1878.

Redaktör:

Lena Lindgren

lena.lindgren@humanisterna.se

Journalist:

Urban Jansson

urban.jansson@humanisterna.se

Redaktionsråd:

Urban Jansson

Staffan Gunnarson

Lisa Lönner Pulkkinen

Ansvarig utgivare:

Anna Bergström

anna.bergstrom

@humanisterna.se

Tryckeri: Ale Tryckteam, Bohus.

Skriv i HumanistInfo!

Skicka ditt manus digitalt, t. ex. en Word-fil, till lena.lindgren@humanisterna.se. Vi kan tyvärr inte ansvara för insänt, ej beställt, material. Skriv namn, adress och telefon på manus och bilder, och meddela samtidigt om insändaren ska föras med signatur istället för ditt namn. Ange om det är något du vill ha i retur. HumanistInfo kan tyvärr inte betala honorar för publicerade texter och bilder. Om så behövs kommer vi att redigera textmaterialet. Redaktionen förbehåller sig rätten att använda allt publicerat material på Humanisternas hemsida eller blogg. Undantag kan endast göras på särskild begäran. Redaktionen prioriterar texter som för resonemanget om humanism vidare.

Välkommen med ditt inlägg!

Sista dag att skicka in material till nr 3/2011 är 1 augusti.

lena.lindgren@humanisterna.se

Innehåll nr 2/2011

Artiklar

- 3-7** Kongress 2011
- 8-11** Intervju: Bengt Inghammar, präst
- 12** Detta händer i lokalavdelningarna
- 12** Stockholm Pride
- 13** Religion som fildelning
- 14** Intervju: Åse Kleveland
- 15** Guds Bakficka
- 16** Konfirmationsläger
- 17** Ett barn blir välkomnat
- 18** Oum El Banine
- 19** Tidningsutgåvor

Fritt tänkt

- 20-21** Ett olyckligt begrepp – islamofobins förrädiska fallgropar

Debatt

- 22** Tiltalar Hedenius-priset verkligen Hedenius?
- 23** Pride – ett privilegie
- 23** Mitt liv fylls av musik istället för religion

Insänt

- 24** Claphaminstitutet – en ny väg att finna frälsning?
- 24** Ateistiska pionjärer

Förbundssidor

Tack för förtroendet!

Redaktören har ordet

Jag vill börja med att gratulera Christer Sturmark för det fortsatta förtroendet. Dessutom var det tryggt att höra att vi har en god ekonomi att stå på. I artikeln om kongressen presenterar vi alla som är med i styrelsen. Det är alltid positivt att få en bild på de personer som är med. Det är inte bara i styrelsen det har tillkommit nya namn, även fyra lokalavdelningar har fått nya ordföranden. De presenteras på Förbundssidorna. Där kan vi även hälsa både Gotland och Kalmar välkomna som nya lokalavdelningar. Jag tycker att det är positivt att vi sprider oss i riket och att det finns så många engagerade medlemmar i landet. Om ni känner att det är dags även för er ort är det bara att höra av dig till kansliet, så e-postar de ut en förfrågan bland de andra medlemmarna på orten om det är flera som vill bilda en avdelning.

Vår intervju denna gång är med prästen Bengt Inghammar som är intressant ur den

aspekten att han bland annat pratar om Big Bang inför församlingen. Vi får veta varför och även ta del av andra intressanta tankar som han har.

Jag blir alltid lika förvånad varje gång vi fyller ett nummer. Det ser inte ut så när jag börjar lägga in texterna på sidorna, men sen så är det skohornet som gäller. Det är väldigt glädjande. Så även denna gång, och vi får ta del av både externt som internt material. Denna gång får vi läsa om det kommande konfirmationslägret i sommar och om hur svårt det ibland kan vara att välkomna ett barn. Men också hur viktigt detta är. Jag önskar er alla en skön sommar och så ses vi augusti igen.

lena.lindgren@humanisterna.se

Nästa nummer kommer i augusti

Foto: Lena Lindgren

Förutom styrelsen och de 57 ombuden fanns även medlemmar ur föbundet närvarande som intresserat lyssnade till diskussionerna.

Lyckad kongress under tidspress

Totalt hade 57 ombud från de olika lokalavdelningarna mött upp för att tillsammans behandla en lång lista över ärenden. Fram till lunch såg det ut att vara gott om tid. När det var dags att diskutera stadgeändringar i lokalavdelningarna förstod alla att mötet skulle ta den tid som var utsatt.

Arne Ruth hade i förväg ombetts att vara mötesordförande. Till bisittare fick han Ellis Wohlner. Anita Börlin valdes att skriva protokoll. Till justerare av protokoll och rösträknare valdes Anna Bergström och Lasse Höglund.

Den första egentliga punkten på dagordningen var verksamhets- och ekonomisk berättelse. Den förstnämnda var mycket omfattande, varför någon genomgång inte skedde. Inga frågor förekom på verksamhetsberättelsen.

Kassören – undertecknad – gjorde en presentation av det ekonomiska utfallet. Bland annat en beskrivning av medlemsutvecklingen, som är vår viktigaste inkomstkälla. Netto har vi ökat med 144 personer, vilket motsvarar cirka tre procent. Vidare är det många som väljer att inte förnya sitt medlemskap – förra året var det 886 stycken. När året var till ända var vi 5 352 medlemmar och av dessa var 1 030 nya medlemmar. Det betyder att 83 procent av medlemmarna har förlängt sitt medlemskap.

En jämförelse med budgeten gjordes och en del saker förklarades för de närvarande. Bland annat att vi nu redovisar strikt mot en kontoplan, som ligger i ett affärssystem vi använder oss av. Därför var det vissa skillnader på den budget som beslutades förra året jämfört med utfallet.

Norge efterskänker sitt lån

De viktiga skillnaderna i utfall jämfört med budget var först och främst att vi fått 120000 mer i medlemsavgifter och att vi fått ett lån från det norska förbundet efterskänt. Undertecknad passade på att tacka det norska förbundet för detta belopp på cirka en kvarts miljon som bokförts som gåva.

Andra skillnader var att den förra styrelsen budgeterat en stor kostnad för lokalavdelningar för deras resor. Dessa kostnader har istället tagits centralt på kontot hotell- och reskostnader.

Ett problem med att jämföra årets budget med utfallet är att vi fick ett bidrag från Ungdomsstyrelsen på drygt 314 000 kronor som förbrukats på olika sätt och

Humanisternas styrelse

Christer Sturmark
Ordförande

Bostadsort: Lidingö, Stockholm

Yrkeserfarenhet: Bokförläggare

Fritidsintressen: Musik, schack

Ellis Wohlner
Vice ordförande

Bostadsort: Stockholm

Yrkeserfarenhet: Försäkringsbranschen.

Många bistånds- och andra internationella uppdrag under 45 år

Andra föreningar: RTVD, Amnesty, Kooperation utan gränser, FoV, m. m.

Fritidsintressen: Klassisk musik, opera, samhällsfrågor, resor, familjen

Anna Bergström
Ledamot

Bostadsort: Stockholm/Norra Gotland

Yrkeserfarenhet: Doktorand vid divisionen för Global Hälsa på Karolinska Institutet

Fritidsintressen: hemmapysslande, laga och äta god mat med vänner, krama katter och träna

Engagemang i

Humanisterna: med i konfirmationen och ansvarig utgivare för HumanistInfo

Eduardo Grutzky
Ledamot

Bostadsort: Stockholm

Yrkeserfarenhet: arbetat sedan 2001 mot hedersväld

Andra föreningar: ALMAeuropa, Tänk Om!, Socialdemokraterna

Fritidsintressen: Musik, historia, politik

Engagemang i

Humanisterna: Tanke- medjan kring kvinnoförtryck i religiösa kontexter, föreläsningar, sommarveckor, seminarier, debatter

Urban Jansson
Kassör

Bostadsort: Torslanda

Yrkeserfarenhet: IT-konsult, VD, CIO, managementkonsult, egenföretagare, frilansjournalist

Andra föreningar: Ordförande i hembygdsföreningen där jag bor. Sekreterare i samfälligheten där jag bor.

Fritidsintressen: Hembygden, spelar gitarr, sjunger, båtliv, golf, skidåkning, släktforskning

Engagemang i

Humanisterna: Officiant med vigselrätt, ledamot i Västs styrelse, skriver i HumanistInfo

Fredrik Idevall
Ledamot

Bostadsort: Örebro

Yrkeserfarenhet: Har arbetat med stadsplanering och regional utvecklingsplanering "hela mitt liv". Är nu på Regionförbundet Örebro med regional infrastrukturplanering

Andra föreningar: Är aktiv som befäl i Hemvärnet

Fritidsintressen:

Åka båt (Albin 25) och läsa militärhistoria

Engagemang i Humanisterna: Ordförande i Humanisterna Örebro. Samordnare för översynen av idéprogrammet

därför ligger utspritt på olika konton.

Revisorerna Jan Wallin och Simen Haugen presenterade hur de arbetat med revisionen och hur de löpande under året fått ta del av den ekonomiska utvecklingen och styrelsens arbete. De var nöjda med vad de sett och rekommenderade kongressen att ge styrelsen ansvarsfrihet. De passade också på att tacka för sig, eftersom de valt att inte ställa upp för omval. De tackades med en applåd för sitt långa arbete som revisorer under ett drygt decennium.

Kongressen fastställde därefter resultat- och balansräkning och gav styrelsen ansvarsfrihet.

Nya medlemsavgiften blev 365 kronor

En arbetsgrupp har under året tagit fram ett förslag som alla kongressledamöter tagit del av. Upprinnelsen var en motion i fjol om att ge pensionärer rabatt. Grup-

pen menade att det skulle vara svårt att ge pensionärerna en speciell rabatt. Dels är pensionärerna en stor andel av förbundets medlemmar och dels finns det idag kraftigt varierande förutsättningar för dagens pensionärer. Andra ömmande grupper är t. ex. arbetslösa, ensamstående föräldrar och studerande.

Arbetsgruppen hade föreslagit en höjning av dagens ordinarie medlemsavgift från 300 till 360 kronor. Tanken var att det skulle vara pedagogiskt med 30 kronor i månaden. Ett förslag kom upp som föreslog en krona per dag, d.v.s. 365 kronor och detta beslutades. Arbetsgruppen hade föreslagit att studeranderabatten skulle utgå med 180 kronor och att den skulle kunna utnyttjas upp till man är 29 år. Men kongressen tog, efter viss diskussion, beslutet att inte ha någon övre begränsning på hur gammal man får vara för att vara studerande och få rabatt.

För att hjälpa medlemmar med ekonomiska svårigheter ska på försök införas en modell med en medlemsavgift på 180 kronor om de vänder sig till kansliet.

Förbundsrådet ersätts av en ordförandekonferens

Efter att alla ätit lunch fortsatte därefter kongressen med att behandla styrelsens förslag. Tre förslag skulle behandlas. Först ut gällde demokratigruppens förslag. Gruppens resultat hade sänts ut till kongressledamöterna och hade följande huvudrubriker:

Förslag på förbättringar avseende informationsflödet från förbundsstyrelsen till lokalavdelningarna, förslag på förbättrad ordning i samband med kongressen, förslag på förbättringar avseende förbundsrådet samt övriga förslag.

Styrelsen hade med anledning av dessa förslag gjort förslag på ändringar i

Sune Kronlid
Ledamot
Bostadsort:
Alingsås
Yrkeserfarenhet:
Har varit egen företagare
Andra föreningar:
VoF
Fritidsintressen:
Opera
Engagemang i Humanisterna:
Ceremonier

Gunilla Kvarnström
Ledamot
Bostadsort:
Stockholm
Yrkeserfarenhet:
Bok/tidningsillustratör
Andra föreningar:
Klimataktion, var med och startade en Klimatgrupp
Fritidsintressen:
Konst, film, barn, matlagning, kallbad och samtal
Engagemang i Humanisterna: har bl. a stött verksamheten med ungdomsläger (konfirmation) och nu har jag deltagit i utbildningen för att vara lägerledare i sommar

Per Kornhall
Suppleant
Bostadsort: Uppsala
Yrkeserfarenhet:
Doktor i växtsystematik, gymnasielektor i biologi och kemi och nu undervisningsråd på Statens skolverk
Andra föreningar:
Vetenskap och folkbildning
Fritidsintressen: Film, musik och löpning

Noomi Liljefors
Ledamot
Bostadsort: Rönninge
Yrkeserfarenhet:
TV-producent på SVT, gjort dokumentärfilm. Jag har även arbetat som coach för ledare och medarbetare på SVT.
Andra föreningar:
Ordförande i Svenska Spaniel och Retrieverklubben Östra avdelningen och jag är fritidspolitiker i Salems kommun
Fritidsintressen: våra tre labrador retrievers
Engagemang i Humanisterna: frågor som rör ceremonierna

Anders Martinsson
Ledamot
Bostadsort: Uppsala
Yrkeserfarenhet:
Gymnasielärare
Andra föreningar:
Uppsalainitiativet, Vetenskap och Folkbildning
Fritidsintressen:
Segling
Engagemang i Humanisterna: Ordförande Humanisterna Uppsala

Andreas Palmqvist
Ledamot
Bostadsort: Malmö
Yrkeserfarenhet:
Lärare, mestadels på Rosengårdsskolan i Malmö
Fritidsintressen:
Maltwhisky, Heavy Metal och bridge (utan inbördes ordning)
Andra föreningar:
RFSU, kassör
Engagemang i Humanisterna: kassör i Humanisterna Syd

stadgarna, hänskjutit en del av förslagen till den nya styrelsen för verkställande och föreslagit att en ny demokratigrupp skulle tillsättas för att se över demokratin i lokalavdelningarna.

Styrelsen hade föreslagit att ändra i stadgarna så att förbundsrådet istället övergår till att bli och även kallas ordförandekonferens. Denna ska samlas minst två gånger per år och ska bestå av ordförande eller annan av lokalavdelningens styrelse utsedd, samt vid behov ytterligare en person från respektive lokalavdelning, samt minst tre ledamöter från förbundsstyrelsen. Detta på förslag från demokratigruppen för att stärka den representativa demokratin och ge mer utrymme för de valda ombuden att diskutera och argumentera kring motionerna.

Ytterligare en föreslagen åtgärd för att stärka den representativa demokratin under kongressen var att stryka yttranderät-

ten för personer som deltar på kongressen utan att vara ombud eller ledamot av förbundsstyrelsen. Som konsekvens av detta beslutades även att motionär/representant för motionär har yttranderätt vid behandlingen av motionen.

Fördelning av tillgångar

Mest diskussion under dagen vållade styrelsens förslag till ändringar i normalstadgarna för lokalavdelningarna. Vad som är ändrat är bland annat att årsmötet ska hållas under februari eller mars. Vidare så har det tydliggjorts att alla handlingar till årsmötet ska göras tillgängligt för medlemmarna senast två veckor före årsmötet.

Styrelsen hade föreslagit en ordning om hur tillgångarna för en lokalavdelning skulle fördelas procentuellt om en ny avdelning bildas. Men detta förslag gick inte igenom, i stället får frågan utredas.

Arbetsgruppen för idéprogrammet presenterades av Fredrik Idevall. Han redovisade att arbetsgruppen behöver mer tid på sig att förankra idéprogrammet bland medlemmar och lokalavdelningar innan kongressen 2012 tar ställning.

Därefter behandlades inkomna motioner tillsammans med styrelsens utlåtande.

En motion handlade om att begravningslagen kränker både religionsfrihet och äganderätt. Denna motion ställde sig inte styrelsen bakom helt och hållet. Motionen avsågs således.

Ökad satsning på HumanistInfo var en annan motion. Då många medlemmar nu valt att få tidningen i PDF-format har kostnaderna kunnat reduceras. Men i budgeten har denna reduktion inte markerats för att vidareutveckla tidningen. En positiv attityd ska dock finnas för att kunna använda förbundets medel för att ge

Irene Rune
Suppleant
Bostadsort: Södra Lagnö, Ingarö
Yrkeseffarenhet: Sekreterare, försäljning, marknadsföring, teamutveckling, ledarskap, personlig utveckling, förskola och officiant vid icke religiösa begravningar och barnvälkomnanden
Andra föreningar: Sekreterare i Södra Lagnö Tomtagareförening
Fritidsintressen: Bridge, golf, resor, natur och
Engagemang i Humanisterna: Ceremonierna

Madeleine Sultan
Sjöqvist
Ledamot
Bostadsort: Uppsala
Yrkeseffarenhet: universitetslektor i religionssociologi, forskare vid Hugo Valentin-centrum, Uppsala universitet, högskolelektor Södertörns högskola
Fritidsintressen: friluftsliv, segling, skidor, skridskor, resor
Andra föreningar: Vetenskap och allmänhet, Vetenskap och folkbildning, Glöm aldrig Pela och Fadime, Varken hora eller kuvad och Religionsvetenskapliga sällskapet

Styrelsens två nya ledamöter

Emma Massey
Ledamot
Bostadsort: Göteborg
Yrkeseffarenhet: Sjuksköterska inom barnsjukvården och Läkare utan gränser.
Andra föreningar: Hjälpkällan (hjälpförening för människor som lämnat slutna religiösa rörelser /sektor)
Fritidsintressen: Vilken fritid?! Jag har fullt upp!
Engagemang i Humanisterna: Styrelseledamot i Humanisterna Väst. Brinner för att värna barnens rättigheter i slutna religiösa grupper.

Per Dannefjord
Ledamot
Bostadsort: Växjö
Yrkeseffarenhet: Lektor i sociologi vid linnéuniversitetet
Fritidsintressen: Ägnar det mesta av min lediga tid åt musik
Engagemang i Humanisterna: Tanke-smedjan "Kvinnors utsatthet i religiösa kontexter". Föreläser och har skrivit artiklar i Humanisten och Sans.

bättre förutsättningar för HumanistInfo.

Flera personer hade motionerat om behovet av en ny upplaga av "Den svenska högtidsboken". Styrelsen besvarade med att de etablerat en kontakt med ett musikförlag som är intresserade av ett samarbete. Något färdigt avtal finns dock ännu inte klart.

Ja till Dechargeutskott – men först efter nästa årsmöte

Styrelsen hade föreslagit en modell för hur aktivitetsstödet skulle fördelas till lokalavdelningarna. En motion hade med anledning av detta tagits fram för att motsätta sig denna modell. Motionen gick igenom, vilket innebär att det inte ska finnas några begränsningar för hur mycket pengar som finns i en lokalavdelning för att det årliga bidraget ska utgå.

Några medlemmar, varav några även är engagerade i Unga Humanister, hade lämnat in en motion om att inrätta ett Dechargeutskott. Dess uppgift skulle vara att följa upp förbundsstyrelsens och kongressens beslut, att granska om styrelsen har arbetat ändamålsenligt i förhållande till uppställda mål i organisationen och

bedöma om styrelsen har utfört sitt arbete i enlighet med stadgar och övriga styrdokument. Efter viss debatt och votering vann motionen med 30 mot 23 röster. För att ändra i stadgarna direkt krävs ¾ majoritet. Nu måste frågan upp även nästa år för beslut.

Budgeten var nästa punkt på dagordningen. Med tanke på att styrelsens förslag var upprättat med en medlemsavgift på 300 kronor var intäktssidan redan inaktuell då kassören gick upp i talarstolen. En överslagsberäkning visar att ökningen till 365 förhoppningsvis ger en intäktsökning på drygt 150 000 kronor. Detta under förutsättning att det inte sker ett massavhopp av medlemmar. Styrelsens fick i uppdrag att arbeta vidare utifrån den budget som presenterats inför kongressen med de justeringar som kongressen fattat beslut om.

Verksamhetsplanen för 2011 godkändes utan några invändningar eller kommentarer.

Två nya ledamöter i styrelsen

Som sista del i kongressen var det dags att besluta om vilka som skulle väljas till olika förtroendeposter. Valberedningens

ordförande Patrik Linden föreslog att styrelsen skulle bestå av 14 ordinarie ledamöter varav fyra ska vara representanter för lokalavdelningarna.

Till ordförande omvaldes Christer Sturmarm på två år. Till ordinarie ledamöter på två år omvaldes Anna Bergström och Eduardo Grutzky. Till nya ordinarie ledamöter på två år valdes Emma Massey och Per Dannefjord. Per Kornhall omvaldes till suppleant för ytterligare två år. Cirka hälften av ledamöterna valdes förra året och har ett år kvar på sin mandattid.

Som tidigare nämnts hade revisorerna valt att inte ställa upp för omval. Till nya revisorer valdes Lotta Ekman och Mats Hohner. Till revisorsuppleanter omvaldes Hans Iwan Bratt och Claes Månsson.

Ny valberedning blev Lasse Höglund, sammankallande, Morgan Johansson, Desirée Liljevall, Peder Palmstjärna samt Birgitta Svensk.

Klockan hade nu hunnit bli kvart i fyra och så mycket mer hanns inte med eftersom ABF stänger igen lokalerna klockan fyra på söndagar.

Urban Jansson

Intressanta anföranden inledde

För att sätta Humanisternas roll i det svenska samhället och i världen i fokus inleddes årets kongress med ett föredrag av Arne Ruth, en inbjudan till IHEUs världskongressen i Oslo följt av Christer Sturmarks vision om varför vi behövs och om framtiden.

Ellis Wohlner hälsade de närvarande välkomna och gjorde en introduktion av Arne Ruth. Ruth har tidigare varit chefredaktör och chef för kulturredaktionen på Dagens Nyheter, liksom ordförande i PEN-klubben.

Arne Ruth pratade över ämnet ”Religionsfrihet i konsten”. Han utgick mycket i sitt anförande från Salman Rushdie och dennes bok *Satansverserna*. Arne har personligen träffat Rushdie vid ett flertal tillfällen. *Satansverserna* är känd för att ge kritik åt Irans regim, men boken är också kritisk mot Margaret Thatcher.

– Många muslimer kämpar idag runt om i världen för att få sekulära rättigheter, konstaterade Ruth.

Han läste upp några exempel ur ayatollah Khomeinis lagbok, som han fastnat för. Hans poäng var inte att fördjupa sig i detaljerna utan att, med några upprörande exempel, visa på vilken passivitet västvärlden reagerar på dessa primitiva regler.

Världskongress i Norge i sommar

Nästa talare var Roar Johnsen från Norge. Han var tidigare ordförande för Human-Etisk Forbund i Norge och är idag vicepresident för International Humanist and Ethical Union (IHEU). Roar berättade att IHEU bildades 1952 och omfattar idag 100 organisationer i 40 länder. Man samordnar och representerar humanismen som livsåskådning och argumenterar för att göra humanismen känd i olika länder. IHEU finns representerat i FN, både i New York och Genève.

IHEU verkar för både talarfrihet och religionsfrihet. Man arbetar också med att försvara de mänskliga rättigheterna.

– IHEU introducerar humanismen i nya länder, sa Roar. Det är en spännande utmaning att bygga broar mellan olika länder. Humanisterna har olika namn, ibland heter det humanist, ibland ateist,

Arne Ruth, ordförande i PEN-klubben, och Roar Johnsen, vicepresident för IHEU, inledde dagen med var sitt anföranden.

agnostiker, fritänkare eller något annat.

Roar gjorde också reklam för den kongress som den norska organisationen fått äran att genomföra i sommar.

– Den 12 till 14 augusti kommer vi att ha världskongress i Oslo, sa Roar. Det sker vart tredje år och vi i Norge har tidigare haft det 1962 och 1982. Tema i år blir humanism och fred.

Man hoppas att samla 800 deltagare och har redan fått anmälan från 30 länder.

Viktigt att skapa medlemsengagemang

Christer Sturmark inledde sitt tal med att nämna de revolutioner som skett den senaste tiden i muslimska länder. Han jämförde det med Berlinmurens fall 1989.

Han beskrev med några få ord året som gått – kongressledamöterna förväntades ha läst igenom verksamhetsberättelsen, och fokuserade istället på kommande period.

– Det är viktigt att vi får till en effektiv medlemsvård, sa Christer. Det måste vara ett relevant medlemskap att vara med i Humanisterna och vi måste hitta ett brett medlemsengagemang.

Han pekade också på vikten med en bra och relevant medlemstidning (HI) och att vi måste ta fram mer skrivet mate-

rial. Material i form av broschyrer som tar upp olika teman. Dels för eget bruk inom förbundet men också att kunna sätta i händerna på presumtiva medlemmar.

– Våra medlemmar vill också ha möjligheter att pröva sin debattförmåga, fortsatte Christer. Därför tror jag mycket på studie-

cirkeln som form. I Stockholm har Lasse Höglund utvecklat ett utmärkt material.

Som en modern rörelse måste Humanisterna också hitta nya sätt att kommunicera med sina medlemmar.

– Vi har precis introducerat ett Internetforum, berättade Christer. En podradiostation lanserades förra året. Vi har Twitter och 25 000 medlemmar på Facebooks ”Gud finns nog inte”. En nysatsning måste ske på vår hemsida.

Christer pekade även på utveckling av sidan Exkristen.se och begreppet borde utvecklas till Extroende för att passa fler människor.

Christer lyfte fram det arbete som Sven-Olof Andersson bedriver.

– Ett bra exempel på sann humanism i praktiken är vårt biståndsprojekt Oum el Banine.

Vidare beskrevs vikten av att få fram en presstjänst till förbundet.

– Det skulle kunna vara en stödfunktion för förbundsstyrelsen och lokalavdelningarna, förklarade han. Viktigt att vi sätter agendan och initierar debatten. Det kallas att vi har problemformuleringsprivilegiet.

Urban Jansson

En präst med samma värdegrund

Foto: Urban Jansson

Bengt Inghammar hade redan på 1980-talet en humanistisk värdegrund då han utförde en välsignelseakt för ett homosexuellt par. Något han blev anmäld till domkapitlet för.

Vad gör prästen Bengt Inghammar så intressant, Jo, under den begravning som Urban Jansson var med på talade Bengt om Big Bang. Detta gjorde naturligtvis Urban väldigt nyfiken så han stämde träff med Bengt för att höra sig för mer om detta.

När jag var på begravning av min frus farbror i början av året, började prästen att prata om Big Bang. Han pratade i vetenskapliga termer, vilket gjorde att jag kände igen mig. När han därefter pratade om de religiösa inslagen uttryckte han sig som om han talade till en grupp som var i kyrkan för första gången. ”Här i kyrkan brukar vi...”, var exempel på hur han formulerade sig.

För första gången upplevde jag en respekt för mig – som icke-troende – när jag deltog i en begravning. Det togs inte för givet att jag var troende, eller medlem i Svenska kyrkan. Det har aldrig hänt mig förr. Jag blev nyfiken på denne man och frågade om vi kunde träffas vid ett senare tillfälle.

Vi träffas i Guldhedskyrkan en torsdag förmiddag i mars. Det var i denna kyrka min frus farbror Rolf begravdes. Jag har innan vårt möte Googlat på Bengt Inghammar och fick lite förhandsinformation.

Bengt har varit med i media förr. Första gången var i slutet av 1980-talet då han genomförde en välsignelseakt för ett homosexuellt par. Detta blev uppmärksammat genom en tidningsartikel och Bengt blev anmäld till domkapitlet. Han riskerade att hans tjänst kunde tas ifrån honom, men domkapitlet friade honom.

som Humanisterna?

Andra gången då Bengt var i pressen var 1998 då Elisabeth Olsson Wallin skulle ställa ut sina fotografier i utställningen *Ecce Homo*. Bengt initierade att bilderna visades under tre nattvardsgudstjänster i Annedalskyrkan, där han var kyrkoherde. Dessa gudstjänster blev mycket uppmärksammade.

När Ingemar Johansson, världsmästare i tungviktsboxning, skulle begravas 2009 vände man sig till Bengt, som då var 69 år och pensionär. Han hade tidigare gjort en del "idrottsbegravningar" men även konfirmerat en av Johanssons barn. Bengt tror han är den siste levande prästen som sett Ingemar Johansson boxas.

Varför blev du präst?

Yrkesvalet mognade fram under militärtjänstgöringen då jag var uttagen som befäl. Det funkade när jag pratade med killarna. Jag kände också att jag hade en viss kompetens när det gällde lednings-sammanhang. Men framför allt mognade beslutet att jag trodde på Gud.

Hur ser du på prästyrket?

Det är ett ytterst meningsfyllt arbete där jag får möta människor i glädje och sorg. Man kan gå rakt in i de värsta situationer, men man har något att säga och något att ge. Någon form av uppmuntran.

Jag arbetar till exempel med samtalsgrupper för sörjande. Där pratar vi inte om existentiella frågor de första fyra gångerna för då blir det bara prat om det. Istället pratar vi om sorgen och hur man kan möta andra. Sedan börjar vi prata om de existentiella frågorna och meningen med livet.

Meningen är icke nödvändigtvis att man ska tro på Gud. Den intressante forskaren Viktor Frankl, som var i Auschwitz, upptäckte att vissa människor hade högre överlevnadspotential än andra. En av de kategorierna, förutom kristna, som var övertygade i sin tro var kommunister

som verkligen trodde på den kommunistiska ideologin och var Hitlerhatare. Men också ateister hade hög överlevnadspotential. Alla hade någon form av tro eller att de bearbetat meningen med livet. Detta ger en karaktär åt människan vilket gör att man kan hantera det som händer på ett annat sätt.

Varför börjar du en begravningsakt genom att prata om Big Bang?

Min utgångspunkt är att materia är fullständigt dött tills det får liv. När jag pratar om detta börjar jag med att berätta att från början fanns allting samlat på ett ställe, stort som en tumfingernagel. Sedan sprängdes det i Big Bang och då utvecklades materian. Detta skedde för drygt elva miljarder år sedan.

Poängen för mig är att Gud skapade genom att strukturera den döda materian genom att ge den liv. Han fyller den med energi. I det här finns också en återhållande kraft, en pågående kamp mellan kosmos och kaos, det vill säga ordning och oordning.

En professor i astrofysik berättade att om Big Bang utvecklats bråkdelar av en sekund långsammare eller snabbare hade allt blivit kaos. Den här motsträviga kraften kaos finns i oss människor också – nedbrytandet, förstörelsen av ordningen. Detta sätter jag in i våra liv. Vad gör vi? Bygger vi, skapar vi eller river vi ned? Vad lämnar vi efter oss? Din släkting var ju arkitekt och han var mycket influerad av kyrkans arkitekt, Helge Zimdal, som var professor på Chalmers och hans lärare.

Men Big Bang är ju i konflikt med Bibelns skapelseberättelse?

Ja, men då tolkar du Bibeln som f-n själv. Bibeln skall inte läsas som en historiebok. Den ska läsas utifrån grundtankarna i Bibeln.

Vet du vad jag tror? Och vad en del forskare har för sig: att skapelseberättel-

sen är ett libretto för den föreställning som man gjorde vart tionde eller femtonde år i Jerusalem. Då skulle man på ett mytiskt sätt berätta om skapelsen. Under sju dagar spelade man upp detta. Första dagen kom ljuset och då tände man eldar, sedan kom vattnet och djuren och så vidare. Till sist kom människan. Man spelade alltså ett spel då man dramatiserade den här berättelsen. Det kan mycket väl ha varit på det sättet.

Myter är inte sanna, men myter innehåller en sanning. Precis som den fula ankungen är en saga – det har aldrig förekommit en ful ankunge som kan prata, som egentligen var en svan. Men alla mina konfirmander fattar direkt vad sagan handlar om. En del har varit där själva – de har varit mobbade.

Om man läser Bibeln ordagrant, då missar man de poängerna.

Hur kan en vanlig människa som läser Bibeln förstå vad som är myt och sanning?

Det är därför vi har präster (skratt).

Men inte ens de olika religionerna som använder samma Bibel är ju överens om hur den ska tolkas?

Det får stå för dem. Vi har ett ledningsorgan i Svenska kyrkan, som uttrycker vad vi lär idag. Kyrkomötet heter det, understött av biskopsmötet. Självt sitter jag med i Kyrkomötet där vi är 251 ombud. Tillsammans med andra driver jag frågan om att skapelseberättelsen är en mytisk berättelse. Våra förfäder här i Norden berättade om Ask och Embla, som de första människorna. Varför vi letar efter sådana här myter är en intressant fråga.

Är det då en myt att Jesus gick på vattnet?

Man kan tolka det så, men jag tror inte det. Om Gud är Gud är han också herre över materien. Men det är inte viktigt om

”*Är humanismen en rörelse som står för sig själv eller klarar den sig bara i en konflikt med tron? Alltså med religionen.*”

han gick på vattnet eller inte. Man kan vara djupt kristen och ändå tro att det var en romersk soldat som våldtagit Maria. Poängen är inte att hon var jungfru utan att Jesus tog emot den djupa kallelsen.

Men det finns andra inom kyrkan som tycker annorlunda?

Ja, men det är väldigt viktigt när man ska kritisera Svenska kyrkan att ta reda på vad kyrkan säger egentligen. Och då finns det sådana som säger att man ska slänga ut de som inte håller med. Men börjar vi göra detta är vi tillbaka i Hugenottkrigen i Frankrike. I stället har vi en sådan respekt i Svenska kyrkan att vi säger att då får man gå ur om man vill. Man får tycka vad man vill, men däremot får man inte ha en ledande befattning. Du kan inte vara kyrkoherde i en församling och neka att samarbeta med kvinnor. Det kommer fortsättningsvis förmodligen att bli så att du inte kan vara präst om du inte viger samkönade. Du får inte ha ett ansvar inom kyrkan om du inte delar kyrkans grundläggande tro.

Hur vanligt är det att andra präster pratar om Big Bang?

Vi har använt en av våra präster, Sara Blom som också har doktorerat i fysik, att hålla kurser. Vad det har fått för följder vet jag inte. Att jag själv intresserade mig för detta kan bero på att jag en sommar konfirmerade några barn, vars pappa var ledande svensk forskare i atomfysik. Jag hade redan då kommit fram till min bild av skapelseberättelsen, d. v. s. att det inte var en historisk beskrivning. Jag bad honom att berätta om hur skapelsen gick till. Efter det har jag använt det han berättade i konfirmationsundervisningen och även i samband med begravningar där det passar. När jag begravde Ingemar Johansson pratade jag om möten istället.

Hur ser du på människor som tror på skapelseberättelsen?

Jag försöker milt att prata dem tillrätta

utifrån min infallsvinkel. Det behöver inte nödvändigtvis vara en ”salighetsfråga”, som det kallas. Det vill säga, du kan ha det bra med Gud även om du tror att Gud skapade världen på det här sättet. Men poängen är att du tror att det finns en nådig Gud, alltså att det finns en försöning och förlåtelse. Och att du inte måste tro på ett visst sätt för att vara duktig och bra inför Gud.

Om jag ska sticka ut kan jag säga att det är bättre att vara ateist och verkligen sysslat med frågan än att man bara lojt och slött låter frågan om livets mening passera framför sig. Om man tar det på allvar så har man ett spjärntag med Gud.

När jag lyssnade på dig under begravningen jag var på, upplevde jag en slags respekt från dig till mig som icke-troende. Var det ett medvetet sätt för dig att kommunicera på?

Jag tror att jag alltid talar så. På begravningar gör jag det definitivt. Jag öppnar för alternativ och säger ”I vår kristna kyrka tror/gör vi...”.

Jag säger att vi får tro om vi vill. Men jag är mycket tydlig med min egen tro och respekterar också andras tro eller icke-tro. Jag tror att det tilltalet där jag inte påstår mig ha sanningen öppnar för en dialog – ett möte med tankarna hos människor.

Jag brukar ha denna attityd även på mina predikningar och det har jag fått synpunkter på, precis som du gett mig. En kollega, som hade lyssnat på mig då han gick prästutbildningen kom fram till mig flera år efteråt och sa, att så här ska man predika. Han menade då att sättet jag pratar på först innehåller humor och värme och omedelbart därefter går över till att handla om något oerhört viktigt och djupt. Han sa att han bestämde sig för att predika på det sättet då han hörde mig. Och det glädde mig ju.

Men det finns en del som tycker att man ska ”dundra” från predikstolen. Och det finns nog en och annan som tycker att

jag är för litet ”religiös”, att man inte ska prata om det som jag gör utan utgå mer från ett bibliskt sammanhang. Men jag menar att jag är biblisk. Fast om du pratar med någon från Livets Ord skulle de nog inte vara särskilt trakterade av mitt sätt att prata.

Hur känns det att stå inför en församling när du vet att en stor del inte tror på det budskap som du ska föra fram?

Det är inget problem för mig eftersom jag pratar som jag gör. Jag försöker att forma mitt tal så att också de som inte vill tro på en Gud ska kunna få ut något.

Tror du att det finns kollegor till dig som ser ett problem i den situation jag beskrev förut?

Du har nog en poäng där. Det finns många som styvnackat utgår ifrån att det här ska vara kristna människor. Eller som tvärtom säger att eftersom många inte är kristna så ska vi minsann... Men det är en liten försvinnande skara som fortfarande tänker så. De flesta tror jag i grunden har samma inställning som jag.

Hur ser du på Humanisterna?

Jag har frågor. Är humanismen en rörelse som står för sig själv eller klarar den sig bara i en konflikt med tron? Alltså med religionen. Man definierar sig utifrån en slags motståndsposition. Och om nu inte religionen fanns, vad blev det med Humanisterna då? Det är så mycket som är fokuserat mot religionerna.

Jag var med Jan Eliasson under ett samtal i Annedalskyrkan en gång och han fick frågan om det är religionerna som orsakar alla krig. Nej, svarade han, det är människorna som missbrukar religionerna.

Det är också lite olyckligt att Humanisterna använder orden ”humanism” och ”konfirmation”. Humanism är ett mycket vidare begrepp och jag kan acceptera att det är ett internationellt begrepp, men det hjälper inte riktigt helt ut eftersom vi i

När Bengt Inghammar ska förklara fundamentalism illustrerar han det med att bygga ett korthus.

Sverige använder humanism i andra bemärkelser. Man åker snålskjuts på ett ord.

Jag uppfattar att Humanisterna ibland försöker "definiera" Svenska kyrkan. Det man tror är Svenska kyrkan är inte Svenska kyrkan. Det är viktigt att ni på allvar lyssnar in vad Svenska kyrkan verkligen säger och går till angrepp mot det. Och inte mot sådant som var för 100 år sedan. Det är viktigt att ni försöker få till stånd en dialog, som du försöker just nu.

Hur ser du på det ekumeniska arbetet, d. v. s. att flera religioner samverkar? Vad är syftet med det?

Slottsskogskyrkan är en liten friluftskyrka där jag är ordförande i stiftelsen. Den drivs ekumeniskt – där finns katolska kyrkan, missionskyrkan, baptister, metodister samt Svenska kyrkan. Jag tror att det är viktigt med ekumeniken, samtidigt som det finns en annan sort som innebär att man till varje pris ska komma överens. Och den ekumeniken är av ondo för att den betyder att man måste göra avkall på

viktiga principer i sin egen tro. Jag kan till exempel inte säga, att bara för att jag ska bli kompis med katolska kyrkan, så kan jag inte överge mina homosexuella kompisar. Eller säga till min egen dotter att hon inte får vara präst längre. Någonstans finns det gränser för det ekumeniska arbetet. Vad kan vi enas om? Jo, till exempel att vi tror på Jesus Kristus, men där finns det genast svårigheter. Om Livets Ord säger att de tror på Kristus så menar de att det bara är den som sköter sig som är älskad av Gud. Då måste jag skaka på huvudet och säga: nej, det är inte min tro.

Det är på det pragmatiska planet vi ska se till att det fungerar. För fungerar det, kommer vi att få respekt för varandra och vi kommer att hitta varandra på andra sätt.

Hur definierar du fundamentalism?

Detta exempel lärde jag mig av professor Sundberg. Man bygger ett korthus med några kort i botten, därefter ett lager till. Fundamentalism är att man byggt en

trossats med varje kort man byggt i korthuset. Om någon av de här trossatserna rubbas så riskerar hela korthuset att rasa. Därför är man väldigt rädd för att tappa en trossats. Är därför en trossats tveksam måste man slåss som ett vilddjur för att behålla det – annars rasar hela bygget. Fundamentalism är också att man inte har integrerat helheten utan bygger lite konstruerat också. Det ena förutsätter det andra. Fundamentalister går också så långt att de kan döda andra för sin egen tro.

Kan du till sist berätta varför du valde att engagera dig i Ecce Homo-utställningen, som vållade så mycket uppmärksamhet?

Mycket tidigt insåg jag att det var fel på det sätt vi hanterade homosexualitet i samhället. Och även i kyrkan. Jag kunde alltså vara delaktig i att människor tog livet av sig.

Jag började läsa och forska lite om det här och kom fram till att homosexualitet är någonting man inte väljer själv, utan någonting man är i sin identitet. Då måste jag också bejaka den kärlek som homosexuella har.

Jag blev senare aktiv i föreningen EKHO där ekumeniskt kristna homosexuella var medlemmar, utan att själv vara homosexuell. De ville göra utställningen i Annedalskyrkan och jag tog upp det med kyrkorådet. Några var emot. Men till slut blev det bestämt att det blev en nattvardsgudstjänst där bilderna visades. Totalt blev det tre gudstjänster med fulla hus.

De som var argast var muslimerna och de hotade med att bränna kyrkan. Polisen var där och letade efter bomber. Det var många rubriker i tidningen i samband med det här.

Det har varit trevligt att få prata med dig. Jag tackar för att du ställt upp på det här mötet!

Urban Jansson

Notiser

Blodtörst i Koranen

I nr 1 av HumanistInfo efterlyser Hans Cagnell en närläsning av Koranen, som lyfter fram dess ”blodtörstiga” sidor. Jag vill framhålla att ”Allahs lille brune, Koranen og profetens ord i utvalg”, som är utgiven av Religionskritisk Forlag i Oslo 2004, är en sammanställning av de värsta texterna i Koranen. Skriften kan beställas från Norges Human-Etisk Forbunds nätbutik. Denna saluför även den kristna motsvarigheten, Guds lille brune, samt Luthers lille brune. För den som deltar mycket i religionsdebatter är dessa skrifter mycket värdefulla.

Man bör dock vara medveten om att det även finns mildare budskap i Koranen, liksom i Bibeln. Allt är inte blodtörst.

Lars Torstensson

USA-militärer ”kommer ut” ur ateistgarderoben

Ateister, agnostiker, humanister och skeptiker på militärbasen Fort Bragg har bildat en organisation, the Military Association of Atheists and Freethinkers, i en pionjärinsats för att vinna officiellt erkännande, och tillförsäkra icke troende rättvis behandling, i den mycket kristna krigsmakten i USA. Liknande grupper på andra baser avvaktar hur denna framstöt kommer att upptas.

Militären uppger att 20–25 % av den militära personalen inte föredrar någon särskilt religion, och 3,6 % identifierar sig som humanister. I befolkningen som helhet är det 10–15 % som säger sig ha ”ingen preferens” när det gäller religion, och den siffran har ökat stadigt under de senaste 20 åren. Men ungefär hälften i denna grupp har ändå någon form av tro.

Det skriver Tom Breen på sajten *armytimes.com* 2011-04-02

Överkänsliga muslimer får överdriven respons

”Samhället ska inte vara ett hov som går ner på knä för varje förorättad människa.”

Det anser Lena Andersson i en signerad ledare i *Dagens Nyheter*, *De sårades makt*, 2011-04-09

Detta händer i lokalavdelningarna

Uppsalakonvent diskuterade religion och politik

Utrikespolitiska förbundet Sverige hade i år konvent med temat ”Religion och politik” i Uppsala. Politiker, forskare, journalister, tjänstemän, organisationer och studenter möttes under två dagar i april för att diskutera religionens betydelse i politiken. Humanisterna var representerat av Christer Sturmark som höll ett föredrag på temat ”En värld utan religion” och medlemmar i Humanisterna Uppsala hade ett informationsbord för konventets besökare. Vid bordet fördes samtal om allt mellan buddhistisk meditation till önskan att få igång Humanistisk aktivitet bland studenter i Linköping.

Anders Martinsson, ordförande

Per-Olof Michel och Håkan Lindgren från Humanisterna Uppsala bemannade informationsbordet under konventet.

Stockholm Pride

Humanisterna deltar i Pride – en självklarhet

Humanisternas Pridegrupp jobbar för fullt med att arrangera Humanisternas Pridedeltagande i Stockholm den 1–7/8, 2011. Vi har flera spännande aktiviteter på gång och söker volontärer som vill ställa upp och hjälpa till under Prideveckan på olika sätt. Är du intresserad? Kontakta Johan Ericsson Qvist: johan.eq@johanqvist.se.

Planera redan nu att komma på våra intressanta seminarier på Pride Sergel eller att gå med i Pride Parad. Exakt tid och plats för de olika aktiviteterna meddelas senare i ett nyhetsbrev.

Häng med en HBTQ-Humanist: Världiga representanter för humanismen och förbundet Humanisterna ska vara synliga (genom att ha likadana tröjor eller band) och finnas på Pride Sergel (Kulturhuset) under vissa tider på en viss plats för att marknadsföra oss och svara på frågor.

Pride Parad lördag 6/8

Gå med oss i paraden! Vi deltar invid Unga Humanister. Din personliga sexuella läggning saknar betydelse. Att gå med i Pride Parad är inte bara otroligt roligt, det är även ett viktigt politiskt ställnings-

Program

Pride Sergel Seminarier 1–5/8

- 1. Varför Humanism för HBTQ-personer?** En livssyn baserad på mänskliga rättigheter och skyldigheter.
- 2. Du fixar kärlekspartnern – vi ordnar vigseln.** Om ceremonier för oss (dig) utan religiös tro.
- 3. Religionerna – en grogrund för homofobi.**
- 4. De kan ju alltid dölja sin sexualitet – om religionen som flyktingskapare.**
- 5. Att växa upp med homofobi inom hederskultur.** Berättelser från verkligheten av person med egna erfarenheter.

tagande. När man går i Pride Parad visar man att alla människor har rätt att vara sig själva, rätt att uttrycka sig som man själv vill. Hur vill du uttrycka dig? Kom med och gå med Humanisterna under vår paroll, ”Humanisterna – Vi tror på människan, livet och kärleken”

Johan Ericsson Qvist
Felicia Gilljam

Fildelning som religion?

Från alla till en och från en till alla – och sedan tillbaka – utbyte utan början och utan slut. Allt till allas glädje och allas glädje av allt. Inga privilegier, ingen utanför – alla är med. Så inleder det Missionerande Kopimistsamfundet sin text på deras hemsida. En text som skulle kunna fungera i vilket religiöst sammanhang som helst.

En grupp av fildelare i Uppsala har gått samman och grundat en religion. Nu vill de bli registrerade som ett trossamfund.

Deras missionsföreståndare, Isak Gerson, vill få Kopimistsamfundet registrerat i huvudsak för att få vara ifred från Polisen, i religionsfrihetens namn. Vad de gör är att kopiera filer på Internet och skicka dem vidare. Vilket lagen inte ser med blida ögon.

Samfundets fundament är värdet av information och av att sprida information över Internet. I trosuppfattningen är fildelning något heligt.

Vad som är intressant är hur deras ansökan har mottagits av Kammarkollegiet. De fick avslag, vilket kanske inte är helt överraskande. Bedömningen var att de inte är ett trossamfund utan mer en gemenskap. Framför allt uppfyller deras sammankomster inte kraven för att kallas gudstjänst. Motiveringen löd: Kopimistsamfundet har inte inslag av bön eller meditation i deras formella ritualer.

– Det här med upphovsrätt och materialrätt tas som sanningar. De aktörer som ligger bakom, som Bolagsverket och Stim

Isak Gerson är en av grundarna för Missionerande Kopimistsamfundet.

till exempel, ses som de som säger sanningen, på samma sätt som den katolska kyrkan på medeltiden. Det här blir ett sätt för oss att kunna diskutera vår trosuppfattning och filosofi på ett jämlikt sätt, säger Isak Gerson.

”Våra motståndare, de som vill begränsa kunskap, vill förstöra Internet, därför att Internet är kommunikation och kommunikation sprider kunskap” står det bland annat på deras hemsida.

– Vi kommer att göra en revidering av vår ansökan och skicka in den igen. Vi ger oss inte så lätt, säger Isak Gerson.

Lena Lindgren

Donation kan betala begravning

Låt landstingen betala anhöriga 45 000 kronor till begravningen i utbyte mot att de anhöriga säger ja till organdonationer från avlidna. På så vis skulle antalet donationer kunna öka. Det hoppas svenska forskare enligt en ny studie. Summan är för liten för att orsaka girighet och pengarna skulle bara få användas till begravning eller donationer till välgörande ändamål.

TT

HEF nu även Fritänkarna

På sitt årsmöte i april beslöt Human-Etiska Föreningen, den mindre sekulärhumanistiska sammanslutningen, att ändra sitt namn till Human-Etiska Föreningen – Fritänkarna. Föreningens tidskrift, Botulf-bladet/Nya Fritänkaren, heter numera enbart Nya Fritänkaren. Botulf var en bonde från Gottröra utanför Västerås, som på 1300-talet blev levande bränd på bål för kätteri. Han uppges vara den ende i Sverige som har drabbats av detta straff för kätteribrott. HEF bildades som en lokal, human-etisk förening i Västerås, och innan den blev en riksförening fann man det passande att låta en storhet från trakten ge namn åt medlemsbladet.

Lars Torstensson

Åk på konfirmationsläger i sommar

Läs mer och gör en intresseanmälan på www.humanisterna.se/konfirmation

Är du 14 år och vill åka på ett livssynsläger?
Vill du träffa personer i din egen ålder och diskutera stora och små frågor?
Är ditt barn intresserat av detta?

17 juni - 23 juni, Höör, Skåne **Fullt**
www.backagarden.se

4 juli - 10 juli, Sködinge, Sörmland
www.asa.fhsk.se

1 aug - 7 aug, Höör, Skåne
www.backagarden.se

Anmäl dig nu!
Få platser kvar

Åse Kleveland vill lyfta fram den positiva humanismen

Den globala humaniströrelsen samlas i augusti till världskongress i Oslo. Tema är humanism och fred. Det norska humanistförbundet är världens största sekulära livssynsorganisation på nationell basis, med nära 80 000 medlemmar. Vi har växlat några ord med deras ordförande Åse Kleveland.

Född i Stockholm 1949 kom Åse Kleveland som sjuåring till Norge. Pappan hade kommit till Sverige under kriget, medan mamman var svenska. Första tiden på det norska "Sørlandet" blev speciell och lärorik, i en miljö präglad av psalmsång i skolan och där bönehuset i det lilla samhället var det enda ställe som erbjöd litet underhållning.

Frihet att välja

Åse Kleveland kände sig en smula främmande i dessa omgivningar. Den börda som religionen förde med sig för många av hennes jämnåriga kamrater bar hon själv inte på. Hemmet var alltigenom sekulärt och när det var dags att ta ställning till att konfirmera sig eller inte, valde hon ganska självklart bort detta.

– Mina föräldrar sa till mig att jag själv fick välja om jag ville gå och konfirmera mig kyrkligt (redan vid denna tid fanns ett borgerligt alternativ i Norge, men det var aldrig aktuellt för mig då). Jag kände att jag absolut inte var kristen, så valet var ganska enkelt, berättar Kleveland.

Hur länge dröjde det då innan dagens ordförande gick med i Human-Etisk For-

Åse Kleveland, ordförande för HEF, står som värd för World Humanist Congress i Norge.

bund, vad var den utlösande faktorn?

– Det var 1978. Statskyrkan hade jag lämnat när jag var 18–19 år och även om jag var utan tro fanns ett behov av en medveten etik och hur vi ska leva på jorden. Avgörande för medlemskapet i HEF blev de politiska diskussionerna runt kyrkans makt i kombination med en del aktioner och kampanjer som de bedrev vid den tiden.

Blev ordförande 2007

Med sin mångsidiga bakgrund från politik och kulturliv tog Kleveland över ledningen i norska HEF 2007.

– Som nyvald ordförande kände jag ett starkt behov av att demokratiskt avväga

många olika, starka uppfattningar i organisationen. Vår rörelse fungerar ungefär som socialdemokratin, utan solospelare. Jag har velat synliggöra vad vi står för – en alternativ, humanistisk livsåskådning – men har aldrig varit upptagen av att "knäcka" kyrkan. Förr har vi tenderat att hellre vara mot än för. Det gäller att balansera den kritiska protesten med något positivt, att begripliggöra humanismen för att förändra den ensidiga mediebildningen av oss.

Den praktiska dimensionen av humaniströrelsen efterlyser Kleveland mer av.

På ceremoniområdet saknas t. ex. ramar för högtidlighållandet, på det sätt som finns inom kyrkan med sin långa tradition. Det är ett samhällsansvar att tillstålla neutrala lokaler för profana ceremonier; en arkitektur för en religiositet i förändring skulle man kunna säga. Vi bör också kunna utveckla mötesformerna mycket mer i humanistiska sammanhang, med musik, estetik m.m.

Den 12 augusti är Åse Kleveland med i Oslo och öppnar den 18:e humanistiska världskongressen. Förutom temat om fred kommer bl. a. kultur, ceremonier och internationellt arbete upp på programmet. Detta IHEU-möte förväntas samla fler humanister från jordens olika hörn än någonsin tidigare. Vi hoppas att vi kan ses där!

Mer om kongressen: hef.ramvik.no.

Staffan Gunnarson

Smått & gott

Medvetna förfalskningar i Bibeln

Under kristendomens första århundraden bedrev dess anhängare intensiv polemik mot judar, gnostiker, hedningar och kristna av annan schattering. Därvid använde de medvetet förfalskningar och karaktärsbord för att misskreditera sina motståndare och stärka sin egen ställning. De ville "främja sanningen" med hjälp av lögn och bedrägeri. På det sättet bidrog de till att konsolidera den

splittrade kristna rörelsen och omvandla kristendomen till en sammanhängande teologi, som kunde spridas över världen. Sex av Pauli 13 brev anses t. ex. inte vara skrivna av Paulus, och i andra böcker i Nya Testamentet finns passager som har tillagts årtionden eller århundraden i efterhand. Många förfalskningar blev dock aldrig inskrivna i Nya Testamentet.

När de kristna ville liera sig med Rom fabricerade de skrifter avsedda att frikänna romarna för mordet på Jesus, och i stället lägga skulden på judarna. I Pilatusevangeliet ångrar t. ex. Pilatus

sin roll i korsfästelsen och omvänder sig till kristendomen. Skrämmande antisemitiska skildringar av judarna som ondskefulla Kristusmördare cirkulerade också under århundraden, och de har levt kvar i den muntliga traditionen ända in i modern tid.

Detta visar den ex-kristne religionsprofessorn Bart D Ehrman i sin bok "Förfalskat: att skriva i Guds namn – varför Bibelns författare inte är de vi tror att de är".

Referatet ovan bygger på en artikel av John Murawski i Newsobserver.com 2011-02-06.

Guds Bakficka – gudstjänst utan Gud

Södra Teatern, i Stockholm, tar under 2011 på sig utmaningen att bli en sekulär aktör på den andliga arenan. Ett ställe där de existentiella frågorna kan dryftas bortom religiösa domer. Det kallas för "Guds Bakficka".

– Vad tror du på? Många har gjort slut med Gud. Men läser "Låt den rätte komma in" och tittar på "True blood", som båda handlar om vampyrer. Få biktar sig nu för tiden. Men man går i terapi och hyr in hypnotisörer till chefskursen. Familjen, släkten och församlingen är inte längre självklara gemenskaper. Människan behöver nya sammanhang och känslomässiga kontrakt. Vi tänker att kultur redan fyller en slags religiös roll i folks liv. Tänk på gemenskapen på clubgolvet, extasen på en rock-konsert, det meditativa i en violinsonat och den ro en bänk på ett folktomt galleri kan erbjuda. Det är lite tabu att benämna kultur i dessa termer. Det får gärna vara intellektuellt stimulerande, man får prata om demokratisk kraft och om rekreation. Men inte om de andliga och känslomässiga funktionerna. Vi vill prova att göra det. Att kalla oss för tempel.

– Jag tror vi behöver ett sammanhang där vi bara får vara, inte prestera eller le-

verera. Det finns en lucka eller ett tomrum som vi fyller med jobb, träning, mat eller vad det nu kan vara. Med våra sekulära predikningar och samtal hoppas vi kunna fylla den där luckan på ett annat sätt med andra saker, säger Annette Taranto, konstnärlig producent för Guds Bakficka.

Om Söndagspredikningar

Är det bara i templet, moskén och kyrkan man får prata om kärleksbudskapet, om förlåtelse, nåd, skuld och skam? Vi andra då? Vi som inte tror på något bestämt. Vi nyfikna som söker kompassriktning.

Södra Teatern lånar predikans form och tar sig an de här ämnena utifrån den moderna människans perspektiv. De bjuder in en brokig skara predikare att predika om allvar, flykt, förlåtelse, förlust, vänskap, fred, nåd, begär, tröst, svaghet, aggressivitet, livskraft, sex och fantasi.

Om serien Samtal i Gränslandet

De har utsett biskop emeritus Bengt Wadensjö till en existentiell Sherlock Holmes och ciceron i andliga utmärker. Tillsammans med inbjudna gäster skapar han en mötesplats för nyfikna där svar inte ges

Foto: Jon Edengren

Annette Taranto är konstnärlig producent för Guds Bakficka på Södra Teatern.

utan söks. Publiken erbjuds tid och plats att ifrågasätta, och dela erfarenheter. De vill sätta ett förstöringsglas över lätt förbisedda samband i tillvaron för att möjligen förstå något mer om hur den är konstruerad. Det här är för er som inte hämmas av nuets etablerade sanningar utan har antennerna inställda mot framtiden.

Sammanställt av Lena Lindgren

Humanistisk sommarvecka: 27 juni–1 juli

Humanismen som livssyn

Vad innebär det att vara humanist i dagens samhälle? Vad är meningen med livet? Hur ser humanister på kärleken och döden? Hur formas vår personlighet? Behöver vi kunskapen, hur finner vi den? Hur växer moralen fram? Varför tror många på ödet, gudar eller andra övernaturliga krafter? Var hittar man inspiration till det goda livet? Finns icke-religiösa ceremonier för de stora händelserna i våra liv?

Du kommer att träffa människor med olika bakgrund och erfarenheter men med det gemensamma intresset av att få veta mer om humanismen. Vi varvar översikter med diskussioner, gruppsamtal och presentation av aktuell litteratur och kopplar av med utflykter och kvällssamvaro med sång och musik.

Sommarveckan arrangeras den **27 juni–1 juli, 2011** av Humanisterna i samverkan med Åsa folkhögskola i Sködinge, Södermanland (www.asa.fhsk.se).

Ledare: Lasse Höglund och Ylva Eliasson

Kostnad: 3 000 kr inkl. logi vid Åsa folkhögskola.

Anmäl till, och mer information från, Ylva Eliasson
e-post: ulfva@one.se

Anmäl
dig nu!

I samarbete med

En magisk vecka med mycket arbete

Det är något med konfirmationen, något alldeles speciellt. Något som får oss som engagerar oss i verksamheten att vilja fortsätta trots tuffa år och delvis brokig organisation. Vad det är, är svårt att sätta fingret på, men det är tydligt att verksamheten både engagerar och berör. I år har en förväntansfull Kalle Persson tagit över ansvaret som koordinator för Humanisternas konfirmationsverksamhet och Kalles energi smittar verkligen av sig.

– Ibland går vi runt och nyper oss i armen och undrar när den tuffa perioden ska komma, eftersom många som tidigare tagit på sig att driva verksamheten inte orkat fortsätta efter ett år som ansvarig, men vi har så otroligt kul ihop! säger Hillevi Andreen, tidigare ansvarig för konfirmationen och nu med i ledningsgruppen.

Kalles förmåga att entusiasmera och engagera visade sig inte minst på den handledarutbildning som anordnades på fantastiskt vackra Ekskäret under april. Känslan som infann sig under helgen gick inte att ta miste på då det fanns en allmän längtan efter den kommande sommarens sömnlösa nätter med tillhörande sprängfyllda dagar av diskussioner och lek.

– I år hade vi en mycket lyckad handledarutbildning och vi i ledningsgruppen känner tillförsikt inför att vår verksamhet är beredd att ta ytterligare ett lyckosamt kliv inför nästa år. Vi fokuserar på att styra upp verksamheten nu. Det innebär att arbeta in rutiner, tänka långsiktigt och ha riktigt roligt längs vägen, säger Kalle Persson.

Förutsättningen för att lägerverksamheten ska lyckas är helt och hållet beroende av tillgången på kompetenta handledare. Personer som är beredda att lära sig av ungdomar och vara kritiska inför sin egen verklighetsbild då den inte alltid

Anna Bergström (längst till vänster) tillsammans med Kalle Persson, koordinator för konfirmationen, och Hillevi Andreen, med i konfirmationens ledningsgrupp.

överensstämmer med den hos deltagarna. Det krävs att man handleder och inte lär ut, att ställa frågorna men att inte ge svaren, att våga lyssna till tystnaden när deltagarnas tankar formuleras och att invänta och stärka ungdomarnas förmåga att ifrågasätta sina egna och andras funderingar.

Men varför väljer vuxna människor att förlägga en semestervecka med att arbeta ideellt åt Humanisterna?

Bland såväl de nya handledarna som tidigare varit konfirmander och handledare som tidigare varit på läger är svaret tydligt. En efter en berättade de att detta är något av det roligaste och bästa de gjort. Det är så jag själv minns det, som att det på sätt och vis var en avgörande vecka i mitt tonårsliv. En vecka som satte nya ramar för hur jag tänkte, eller kanske raserade de ramar som fanns genom att stärka min förmåga till kritiskt tänkande och ifrågasättande.

En person som länge arbetat med konfirmationen är Stephan Mangold som i år, efter att ha varit handledare på tio läger tackat för sig. På frågan om vad Stephan själv tar med sig efter sina år som handledare svarar han:

– Det finns så många fina minnen men Mini-FN tar nog priset. Tänk att få uppleva fem olika länder där varje land har skapats med karta, namn, flagga och 10 rättigheter. Fem barn som snart ska bli unga vuxna ska nu enas om 10 gemensamma rättigheter. En utmaning, ty varje land är unikt. Att få uppleva denna process, att kunna enas om åtminstone en gemensam rättighet. Rekordet under mina tio år var åtta rättigheter. Känner mig trygg med att det finns så fina unga vuxna som kan bygga vidare på vår framtid.

Anna Bergström

Vill du veta mer? Kontakta Kalle på: konfirmation@humanisterna.se

Smått & gott

Gud hade en gång i tiden en fru

I BBC-serien ”Bibelns begravda hemligheter”, sänd våren 2011, berättar Francesca Stavrakopoulou om Guds fru, Asherah. Idag förkunnar kristendomen monoteism, och de bekänner sig till en

enda, manlig gud. Men det framgår av Bibeln att denne till en början måste tävla med andra gudar, och att även gudinnan Asherah dyrkades i templet i Jerusalem.

Fynd på 1900-talet i den kananeiska kuststaden Ugarit visar att hon var en mäktig fruktbarhetsgudinna, och dess-

utom hustru till El, den främste guden i Ugarit, som hade mycket gemensamt med Jahvé. En inskription på en nu förkommen lergodsbit, påträffad på en annan plats, talar också om ”Jahvé och hans Asherah”. Den pekar, tillsammans med andra, liknande inskriptioner, ut Asherah som Guds fru.

Barnvälkomnande för Oscar med officianten Margareta Wiberg Roland längst till vänster i bild.

Ett barn blir välkomnat

Oavsett vilken livsåskådning vi människor har, behöver de flesta av oss få manifesteras viktiga händelser i livet, samla familj och vänner, genomföra ritualer och ordna fest. Detta av den enkla anledningen att vi blir glada och får utlopp för våra känslor på så vis.

Efter flera års engagemang som officianter, har vi samlat på oss mängder av erfarenheter som visar att det är så. Den typ av ceremoni som i stort sett alla vi officianter inom Humanisterna håller på med är barnvälkomnanden.

År 2010 hölls 115 barnvälkomnanden från Skåne i söder till Västerbotten i norr. Att hålla i ett barnvälkomnande är både enkelt och mycket svårt. Det är enkelt för att föräldrar som bestämmer sig för denna typ av ceremoni, är så gott som alltid engagerade och har många egna idéer om hur de vill att ceremonin ska vara. Det är svårt för att barnvälkomnandet är en ceremoni som inte automatiskt omges av starka känslor, som vigselns nervösa kärlek eller begravningens sorg.

Ett barnvälkomnande ska vara lättsamt men samtidigt lite högtidligt. Många av gästerna kommer dit och har ingen aning om vad de ska få vara med om. Officianten har en utmaning i att väcka deltagarnas intresse och engagemang. Oftast är det många barn med och då gäller det att hålla högtidligheten uppe samtidigt som det krävs lite lekfullhet och hänsyn till att någon har svårt att sitta still eller vara tyst.

Det humanistiska barnvälkomnandets grundton hämtar vi från FN:s barnkonvention. Vi kan använda den som påminnelse om barnets privilegium att ha fötts i ett land som skrivit under konventionen. I ett land där barnens rätt ständigt diskuteras och upplevs som viktigt. I samband med att vi under ceremonin talar om barnets namn, kan vi passa på att peka på att rätten till ett namn är en del av de mänskliga rättigheterna.

På detta sätt får barnvälkomnandet en helt annan innebörd än en religiös ceremoni som det kyrkliga dopet. Barnets väl och barnets rättigheter sätts i centrum utan krav om motprestation och utan att barnet förs in i någon förening eller särskild tro.

Alla som anlitar vår ceremoniverksamhet är inte ateister. Det finns många skäl till varför allt fler väljer att ordna sekulära ceremonier.

Det som förenar föräldrar som väljer barnvälkomnandeceremonin, är en önskan om att få samla familj och vänner för att fira barnets ankomst samtidigt som de vill manifesteras att de önskar att barnet ska växa upp till en självständig individ, med värderingar som bygger på respekt för andra, och till människor som själva får välja vad de vill tro på när de blir stora nog för sådana val.

Agneta Blom
Margareta Wiberg Roland

Sverige har näst störst andel icke-troende

Drygt hälften av världens befolkning tror på Gud, visar en ny internationell studie. Sverige har näst störst andel icke-troende.

I studien deltog fler än 18 000 människor från 23 länder och har gjorts av det globala undersökningsinstitutet Ipsos Social Research Institute, och redovisas av tidningen Christian Today på nätet.

Den visar att 51 procent uppger att de tror på Gud. Samtidigt är det bra 18 procent som uppger att de inte tror på gud och 17 procent som är obeslutsamma.

Indonesien toppar rankingen när det gäller frågan om ”definitiv tro på gud eller ett högre väsen” (93 %), tätt följd av Turkiet (91 %).

Bland dem som inte tror på gud ligger Frankrike i topposition (39 %), följt av Sverige (37 %).

På frågan om man har en ”definitiv tro på flera Gudar eller högre väsen” hade Indien högst andel svarande (24 %), följt av Kina (14 %).

Länder som deltog i undersökningen: Argentina, Australien, Belgien, Brasilien, Kanada, Kina, Frankrike, Tyskland, Storbritannien, Ungern, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Mexiko, Polen, Ryssland, Saudiarabien, Sydafrika, Sydkorea, Spanien, Sverige, Turkiet och USA.

Fredrik Hielscher, Kyrkans Tidning

Länder med högst andel som har en definitiv tro på gud eller ett högre väsen:

Indonesien 93 %
Turkiet 91 %
Brasilien 84 %
Sydafrika 83 %
Mexiko 78 %

Länder med högst andel som inte tror på gud eller ett högre väsen:

Frankrike 39 %
Sverige 37 %
Belgien 36 %
Storbritannien 34 %
Japan 33 %
Tyskland 31 %

Oum El Banine

Välj ett barn av tio! Vem skulle bli utan hjälp om inte Humanisternas givare fanns? Ni står för mer än tio procent av Oum El Banines budget.

Ni står för en tiondel!

Många medlemmar stöder verksamheten vid Oum El Banine i Agadir, Marocko. Ni bidrog med över tio procent av deras budget förra året. I siffrorna från 2010 nedan kan du läsa och räkna. Plocka bort en tiondel av kvinnor och barn. Så skulle det se ut utan vår andel. Känn att det går göra skillnad med din insats!

Kvinnor:

- 229 kvinnor sökte och fick hjälp
- 101 var ensamstående mödrar
- 45 fick plats på kvinnohemmet
- 33 fanns kvar från 2009
- 24 hjälptes till förlossning

Barn:

- 77 barn fick plats på daghemmet
- 22 fick medicinsk vård
- 17 fick sjukhusvård
- 155 vaccinerades, BCG m.m.
- 42 hjälptes till en identitet
- 3 dog under förlossningen

Övrigt:

- 2 700 informerades på opinionsmöten
- 739 hjälppaket delades ut.

Bakom siffrorna döljer sig många mänskliga öden och ytterligheter. Som en kvinna från yttre glesbygden, dövstum och som varken kan läsa eller skriva. Eller en urban, välutbildad, engelsktalande kvinna som gick på universitetet. Gemensamt är att de som ogifta och gravida uteslöts från hem och samhälle.

Andra ytterligheter är att en av dem knappt vet vad gravid är, eller hur man blir det, medan den andra är helt upplyst. Gemensamt kämpar de sig tillbaka till en egen plats i livet, tillsammans med sina barn. Förhoppningsvis klarar de sig utan att utsättas för hedersvåld, men fördomarna går inte att fly från. De genomsyrar samhället och kulturen.

Starkt opinionsarbete

Vår hjälp är viktig för alla dessa som får sina mänskliga rättigheter undertryckta av konfessionella läror och traditioner. Vi ser i Agadir hur droppen urholkar stenen. Det förekommer faktiskt numera att en ogift mor kan få återvända till sin familj, även med sitt barn. Oum El Banine driver ett mycket starkt opinionsarbete för kvinnor och barns rätt i samhället, det ger resultat.

Hål i budget

En mörk skugga är alltid ekonomin. Just i år finns både bra och dåliga nyheter. En belgisk fond gav ett nytt stort bidrag. Medan två andra hjälporganisationer backade och gav ett stort hål i budgeten. Många fonder omprioriterar nu, på grund av naturkatastrofer och krigszoner. Just nu finns en brist på cirka 300 000 i budgeten. Som vanligt tvingas man leva

på hoppet. Kanske hålla inne lite lön, sänka lite standard, allt som smärta, men aldrig helt neka någon hjälp.

Insamlingsstiftelse och 90-konto

Vi som är verksamma runt insamlingen vill ta ett steg framåt, vi vill nå givare även utanför Humanisterna. Därför vill vi skapa en humanistisk insamlingsstiftelse, fristående men genom sin styrelse knuten till förbundet.

Till stiftelsen knyts ett 90-konto för insamlingar. Kontot blir övervakat av Svensk Insamlingskontroll, som redovisar alla resultat offentligt.

Möjligt att utvecklas

Om planerna passerar alla instanser, hoppas vi bli mer kända och mycket starkare. Då kan vi dels bättre stödja vårt nuvarande hjälpmål, dels finna och stödja andra utsatta, i liknande miljöer. Men än så länge arbetar vi på som vanligt. Våra frekventa givare har just fått en ny gåvorrapport. Vi har redan sänt 30 000 kr till Oum El Banin i år. Tveka inte att hjälpa till du också, om det känns rätt för dig! I en annons på sista sidan finns all information, liksom på humanisternas webbsida.

Sven Olof Andersson
insamlingar@humanisterna.se

Sans – extra tjockt sommarnummer

Sans (f. d. Humanisten) är en unik tidskrift i Sverige – ett existentiellt magasin om samhälle, vetenskap, etik och livs-åskådning.

Med namnkunniga skribenter som till exempel Lena Andersson, P C Jersild, Niklas Ekdal, Pernilla Ouis, Per Bauhn, Christer Fuglesang, Björn Ulvaeus och Magnus Norell, präglas Sans av fritänkande och verkar i upplysningstraditionens anda.

Nummer två av Sans är ett extra tjockt nummer och har som tema New age och pseudovetenskap. Andra artiklar är Den magiska kvantvärlden, Parapsykologins dilemma, Mediebluff – TV4 profiterar på bedragare och Själens schamaner.

Sans främjar ett vetenskapligt förhållnings-sätt och uppmärksammar forskningsrön som utmanar vår världsbild i grunden, från neurovetenskap och biologi till kvantfysik och kosmologi. Sans vilar på en sekulär och humanistisk värdegrund i upplysningstraditionens anda. Samtidens debatt om tro och vetande ska spela en framträdande roll i Sans. Vi skyggar inte för det kontroversiella.

”Det nya existentiella magasinet Sans sätter fingret i många kontroversiella

kontroverser. När religion åter seglat upp som aktör i världspolitiken är upplysningsdebatten oundgänglig” – Svenska Dagbladet 13/2 2011.

Som medlem i Humanisterna får du prenumerera på Sans för endast 270 kr för 4 nummer.

Ordinarie pris är 365 kr. Beställ via:

www.prenservice.se

Den finns även att köpa som lösnummer i väl sorterade Pressbyråer.

Bright – en ny aktör på marknaden

Av: Föreningen Tidningen Bright

Bright, en ny tidning mot religion och vidskepelse är nu färdigställd. Redaktör är Camilla Grepe. Tidningen, som är på drygt 30 sidor, har en imponerande bredd och kvalitet. Kända namn medverkar vid sidan av mer okända men väl skrivande författare. Framsidan pryds av konstnären Lars Vilks. Inuti tidningen skildrar han i ord och bild hur profeten blev rondellhund, och han diskuterar yttrandefrihetens villkor. Vidare kritiserar Camilla Grepe Riddarskolan och Svenska kyrkans värvningsverksamhet i klassrummen. Göran Rydland pekar på hur Europadomstolen böjer sig för religiöst förtryck, när den tillåter krucifix i klassrum. Niklas Cedergren diskuterar Katolska kyrkan – teokrati utan gränser? Rebecca Hybbinette rapporterar från en internationell kvinnokonferens i Kairo. Lars Torstensson skriver om ateistiska

pionjärer och om Tiina Rosenberg.

Det är bara några exempel ur en rik flora.

Bright har kommit till för att samla alla de olika föreningar, nätverk och enskilda bloggare/skribenter som från sina skilda horisonter delar uppfattningen att världen är naturlig. Redaktionen hoppas att samarbetsformerna ska få fler att upptäcka andras verksamheter och ger draghjälp åt varandra.

Tidningen ska förhoppningsvis bli en sorts handfast ”Råd&Rön” mot religion och vidskepelse.

– Problemet är att många idag vänder sig till andra ”redan frälsta”. Vi vill bryta det mönstret eftersom vi anser att

vi debatterar angelägna samhällsfrågor. Vi vill inte heller vara utlämnade till andra tidningars debattredaktörer för att ha en chans att nå ut, säger Camilla Grepe.

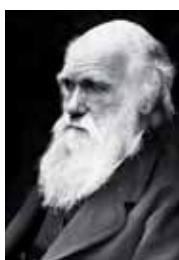
Det finns inga planer på att sälja i Pressbyrån. Bright görs helt ideellt och ingen är arvoderad. Det överskott som vi på sikt hoppas generera ska användas till att sprida tidningen till riksdagsledamöter, myndigheter och medieredaktioner m.fl.

Det är det yttersta syftet med Bright.

Prenumerationsavgiften är 150 kr.

Pg 59 30 68-0 eller Bg 737-3061.

www.brightmagasin.se

Vad betyder Charles Darwin för dig?

Carl-Johan De Geer, konstnär

Han har betytt jättemycket för mig och jag skriver i min bok mycket om detta att vi kan känna utvecklingslära runtomkring oss. Bara vi går på gatan förstår man intuitivt hur allt detta har upp-

stått fast det har tagit väldigt lång tid men det finns inget mystiskt med det. Boken är egentligen ett angrepp på religionen som jag har maskerat som en självbiografi för att sälja in idén till allmänheten. På flera ställen i boken

skriver jag om religionen som ett helt vansinnigt, vidskepligt fenomen. Jag försöker som exempel använda Tomten och resonera om fenomenet. Om man inte tror på detta fenomen är man då tomteatist.

Ett olyckligt begrepp – islamofobins förrädiska fallgropar

Att lida av en fobi betyder att man har en sjuklig rädsla för något. Islam betyder underkastelse. Rent bokstavligt kan man förstås fråga sig om man verkligen kan ha en omotiverad skräck för en underkastelseslära eller om skepsis mot irrationell auktoritetstro inte egentligen alltid är något sunt? Just detta kan vi emellertid lämna därhän i denna reflexion om islamofobi, ett begrepp som det onekligen ofta ligger ett stort mått av allvar bakom när det brukas i samhällsdebatten.

Att människor med bakgrund i muslimsk kultur eller religion utsätts för en generell misstro och rasistiska fördomar är naturligtvis ovärdigt. Obefogad rädsla som leder till direkt diskriminering av individer eller grupper är alltid oacceptabel. Frågan är nu om det är irrationella känslor det faktiskt gäller vid de flesta av de tillfällen där det varnas för islamofobi?

Handlar det i debatten oftast om fördomar mot muslimer eller rör det sig i själva verket mer om välmotiverade farhågor mot en ideologi, om kulturella sedvänjor och dess konsekvenser – inte minst för just muslimer på ett individuellt plan? Kan begreppet islamofobi främst hjälpa oss att förstå och motverka ett destruktivt samtidsfenomen (intoleransen) eller bidrar det snarare till att skymma sikten för en rad reella problem (hoten mot ett fritt samhälle)?

Det går givetvis inte att komma ifrån att det idag finns uppenbara paralleller mellan synen på muslimer och hur rasismen traditionellt har sett ut i väst. Samtidigt är det lätt att konstatera att diskussionen om islam till övervägande delen inte har ett dugg med rasism att göra, även om den av vissa populistiska och främlingsfientliga partier kan tas som försvändning för exempelvis en mer restriktiv asylopolitik eller inskränkningar av religionsfriheten. När så sker måste man vara observant och lära sig att urskilja såväl vilka grundvärderingar, som vilka målsättningar som styr resonemanget.

Läran islam kan alltså aldrig tillåtas göras sig immun mot kritik, inte ens utifrån ett i och för sig vällovligt syfte att vilja förhindra diskriminering av

muslimer som individer. Alla människor som öppet demonstrerar en uppfattning eller utövar en tro i ett fritt samhälle, kan göra detta tack vare demokratiska rättigheter som tillförsäkrats oss alla. Därför måste vi också tolerera att andra i sin tur utnyttjar sin rätt att uttrycka sina åsikter om oss och granska de idéer vi står för. Det är två sidor av samma mynt.

Den mest klassiska och farligaste form av rasism som hittills skådats i Europa är antisemitismen, definierad som judefientlighet. Sina mest extrema och tragiska följder fick judehatet i Förntelsen. Det finns alarmister som nu är rädda för att dagens islamofobi ska leda till en ny förintelse, där muslimer skulle drabbas av samma öde som judarna i Nazityskland. Är sådan oro rimlig idag?

Alla måste vi ständigt vara uppmärksamma på tendenser i samhället, som kan ta en sådan vändning. Parallellen med 1930- och 40-talen är ändå gravt missvisande. Vad Hitler och Himmler byggde sin antisemitism på var myter, lögn och hat, med en kvasivetenskaplig och politiserad rasbiologi som förnissa. Vad judarna som tyska medborgare gjorde eller stod för var i det perspektivet ointressant; de kunde sedan vara sekulariserade antisionister eller ha konverterat till kristendomen, det hjälpte inte. Alla, inklusive nyfödda spädbarn, frantogs sina medborgarskap och dömdes kollektivt till döden, för sin förment genetiska status som undermänniskor.

Kan en liknande dehumanisering av muslimer tänkas drabba Europa i framtiden? Vem uppfattas överhuvudtaget som muslim? De troende främst – oavsett etnicitet – eller kanske folk med arabiskt utseende, oberoende av livssyn? Det finns populära konspirationsteorier om islamisters planer på världsherravälde, som kanske till viss del kan liknas vid falsariet ”Sions vises protokoll” från början av förra seklet. Det förekommer även att man tecknar egenskaper hos muslimer på sätt som påminner om hur judar framställdes genom historien, förklenande och hotfullt om vartannat. Allmän misstänksamhet mot muslimer i vardagen är också ett faktum i en rad länder.

Mycket av den fond, mot vilken det som beskylls för att vara islamofobi tecknar sig, saknar jämförelse i traditionell rasism och antisemitism. Nämligen en aktuell verklighet av faror, hot och missförhållanden.

Parallellen haltar trots detta väsentligen, framför allt beroende på att människor som säger sig vara anhängare av islam har uttryckt många åsikter och deltagit i handlingar, vilka man inte behöver lida av någon fobi för att som människorättsförespråkare vilja ta avstånd ifrån. Mycket av den fond, mot vilken det som beskylls för att vara islamofobi tecknar sig, saknar jämförelse i traditionell rasism och antisemitism. Nämligen en aktuell verklighet av faror, hot och missförhållanden – inte bara av myter och fördomar.

Det muslimska brödraskapet, Al-Qaida och talibanerna existerar, liksom det blodbestänkta prästerskapet i Iran. Många har i namn av islam utövat terror och förtryck mot kvinnor, homosexuella, otrogna och apostater. Islamistiska rörelser och tankegångar utgör ett ständigt hot mot yttrandefriheten över hela världen, med utpressning mot regeringar, attentat mot tecknare och författare, genom blasfemilagar och självcensur hos journalister och konstnärer också i den fria, demokratiska världen. Genuin oro för denna utveckling kan inte lättvindigt avfärdas som ”islamofobi”, som vore den lika irrationell och skadlig som klassisk antisemitism.

I motsats till vad många hävdar är det heller inte en liten grupp extremister, vilka vantolkar islam, som utgör det enda problemet. Universella mänskliga rättigheter åsidosätts t. ex. i Kairodeklarationen från 1990, där 45 medlemsstater i den Islamiska konferensorganisationen sätter Sharialagstiftning före FN-deklarationen och idealen om en sekulär demokrati, med bl. a. hänvisning till Gud och en självklar underordning av kvinnor som följd. Sådant råder det alltså bred enighet om på högsta nivå mellan regeringarna i en rad muslimska nationer. Det är således långt ifrån endast några religiösa fanatiker som förespråkar detta.

När det kommer till kritan är det också väldigt svårt att få höra ett konsekvent försvar för sådant som yttrandefrihet, jämställdhet och sexuellt likabehandling från muslimska organisationer och repre-

sentanter i Europa. ”Islamofobi” bland homosexuella ses t. ex. som ett större problem än den notoriska homofobin inom islam, trots att den senare inte sällan kan vara dödlig, medan den förra utgör en berättigad reaktion på just detta livsfarliga hot.

Det Europeiska fatwarådet har inte förmått sig att ta avstånd mot dödsstraff för homosexualitet i Iran. Dess ledare Yussuf al-Qaradawi har f. ö. hyllat Hitler och beskrivit Förintelsen som Guds straff. Muslimska ledare, t. ex. här i Skandinavien, har inte heller tagit avstånd från Qaradawi, som i breda kretsar betecknas som ”moderat”. Om man tyst accepterar antisemitismen, homofobin, nedvärderingen av kvinnor och föraktet för de mänskliga rättigheterna inom en stor del av islam – inte bara hos de militanta islamisterna – då får man också räkna med kritik och kanske att man möts med viss misstro.

Dessutom kommer en stor del av den aktuella kritik som förs fram mot islam inom grupper som har sitt ursprung i muslimsk kultur. Den starka interna kritiken gör att detta inte på något sätt kan likställas med allmän rasism eller antisemitism. Ifrågasättandet av islam har allt som oftast i stället som mål att reformera en kultur, som anses skadlig för samhällsutvecklingen. Detta har ingenting gemensamt med den totala exkludering av hela grupper som t. ex. nazismen stod för. Tvärtom står minoriteter i fokus, de som faktiskt diskrimineras i muslimska miljöer (kvinnor, homosexuella, fritänkare etc).

Med sin universalism och inkluderande människosyn har humanister en given roll såväl i att försvara muslimers rättigheter, som i att kritisera islam – bara vi aldrig medverkar till att sprida myter, lögnery och överdrifter. Där har vi alla ett stort ansvar, men tysta ska vi aldrig vara.

Staffan Gunnarson är idéhistoriker, bl. a. vicepresident i den Europeiska Humanistfederationen och medlem av den internationella humanistunionens nyinrättade s. k. ”policy commission”.

Tilltalar Hedenius-priset verkligen Hedenius?

Då jag härmed säger upp mitt långvariga medlemskap i Humanisterna, och därmed även tidskriften Sans, vill jag passa på att förmedla några synpunkter på verksamheten. Naturligtvis förblir jag humanist även i fortsättningen.

Det som fått mig till mitt beslut är flera, bland annat Förbundets utdelning av Hedeniuspriset till huvudsakligen professorer som förekommer ytterst sporadiskt i debatten. Däremot har Stålblad och fler med honom under många år visat upp sig med artiklar i förbundets tidskrift utan att komma ifråga för något pris. En tidskrift med dålig ekonomi har väl andra hål att stoppa femtusen kronor i. Beloppet är ju peanuts för de etablerade krafter som får det. En symbolisk sak hade i lika hög grad fäst uppmärksamheten på det det handlar om. Det visar sig i Karlstad där Journalistföreningen delar ut ett "Maggan"-pris varje år och som går till personer som vågar utmana sin arbetsgivare. Inga pengar förekommer utan bara en symbolisk sak.

Jag är inte säker på att ett pris hade tilltalat Ingemar Hedenius som i sin livsåskådningsbok uttalar sig kritiskt om officiella personer. Eller som han skriver: "Låt oss betrakta dessa statsmän, kulturpersonligheter, präster och folktalare, alla dessa välbeställda konferensbröder som rör sig i offentliga livet med patetisk tro utan täckning. Deras förkunnelse är ingen hjärtesak för oss, på sin höjd underhållning."

Inte ens om sina yrkesbröder från universiteten uttalar han sig hovsamt. Så vetenskapsmän de utger sig för att vara är de förbluffande oengagerade när det gäller att ge kraftigt uttryck för vikten att humanistiska värderingar som ersättning för religionen. Tänk bara vilken kraft Hedenius gav uttryck för i sitt avståndstagande från kristna värderingar som idag utan motsägelse nästan får gälla som en motvikt mot humanistiska värderingar. När får man Christer Sturmark att uttala sig lika kraftfullt mot de vanföreställningar av det slag kyrkan och dess anhängare pläderar för? Läs "om" Hedenius! Att inte prästerskapet har läst honom annat än sporadiskt är jag övertygad om. Det framgår och har framgått av deras argument som mer liknar "goddag yxskaft". Det finns alltså anledning för oss humanister att kraftfullt gå till storms mot kyrkan och

inte falla undan för "New age" och liknande argument som vill ställa kristendomen i jämnhöjd med humanismen. Det tycks som om debatten är tillbaka hundra år i avsaknad av argument som Hedenius kraftfullt framförde. Och mot vilka vanföreställningar skulle han ha visat den hänsynsfullhet som vi ser idag? Vi måste gå till USA för att möta röster jämförbara med dem Hedenius framförde. Sverige är förbluffande tyst efter Hedenius. Eller var ser vi motsvarande engagemang för ateismens sak?

För att återgå till där jag började, så må väl ansvariga inom förbundet förstå att det sticker i ögonen på medlemmar som likt undertecknad är pensionär och avkrävs gåvor utöver medlemsavgiften för att ge Förbundet möjlighet att fortsätta att dela ut Hedeniuspriset som inte ger nämnvärt utbyte från pristagarna. Det tyder på en inställsamhet som är ovärdig en humanist. Hedenius var ju en intellektuell jätte som det föds få av under ett sekel. Nya generationer väntar på att någon axlar hans mantel.

Att humanismen, liksom arbetarrörelsen, framsprungit ur intellektuella kretsar får inte skymma att dessa måste gå de mångas ärende om de ska kunna hoppas på ökad sekularisering. Det kan man inte påstå att våra Hedeniuspristagare gör. Arbetarrörelsen har urartat och risken är att sekularismen går samma väg som arbetarrörelsen som togs om hand och kvädes av den forna överheten.

Jag har varit med i Humanisterna allt sedan första Hedeniuspriset utdelades. Allt eftersom åren gått har priset i sin nuvarande omfattning kommit att framstå som en hybris hos en organisation som i sin tidning ger efter för krafter som bör motarbetas och inte bjudas in till debatt. Eller som sagt, en kristallvas vore mer värd än de tusenlappar som Förbundet måste tigga ihop av Humanisternas medlemmar.

Hedenius skulle för övrigt aldrig nedlåta sig att debattera med en intellektuell dvärg som teologen Gerle och gänget kring Kyrkans tidning. Han vägrade vid tillfälle att debattera med en av dåtidens biskopar. I det fallet liknade han Ralph Waldo Emerson som också vägrade att lyssna på en föredragshållare av kyrklig hemvist som någon gång på 1850-talet

besökte Boston. "Vet jag inte i förväg vad han ska säga?" menade Emerson som trots denna underlåtenhet tillhör tidens klassiker.

Bertil Örnklint

Replik till Bertil Örnklint

Den utmärkelse som Humanisterna sedan år 2000 delar ut är instiftad till minne av Ingemar Hedenius och går till någon som verkar i hans anda. Detta Hedeniuspris har utdelats till personer med olika bakgrund och som arbetat inom ganska skilda områden; mycket riktigt till ett antal forskare, varav några även varit författare eller politiker, men även till kulturskapare och journalister. Det finns ett brett spektrum av religionskritik som vi önskar fånga upp när vi diskuterar pristagare; sakgranskning, folk- och opinionsbildning, humor och satir m.m.

Förbundet vill belöna människor som stridit för humanistiska värderingar i sin samhällsgärning, men inte direkt utse sina egna förtroendevalda. Det finns givetvis många inom organisationen som stämmer in på kriterierna, men vi anser inte att det skulle vara passande att t. ex. ge utmärkelsen till någon i förbundsstyrelsen. Gunnar Ståldal har gjort stora insatser för Humanisterna genom alla år och har för detta förärats ett hedersmedlemskap, men som tidigare förbundsordförande blir han nog inte aktuell för Hedeniuspriset. Meningen med priset är snarare att uppmärksamma någon extern.

Innan förbundet etablerade detta pris hade vi kontakter med Hedenius familj, som var positiv och uppfattade det som hedrande. Vad Ingemar själv skulle ha tyckt kan vi inte bestämt veta, men att bevara hans minne och hylla hans ståndpunkt tror vi inte att han skulle ha haft något emot. Ingen begär heller att pristagarna fullt ut måste axla just hans mantel i debatten. Där var och förblir han troligtvis unik i Sverige. Förhoppningsvis stimulerar ändå såväl priset som Humanisterna i allmänhet folk att diskutera och driva de frågor vi alla tycker är så viktiga.

Hedeniuspriset delas alltså ut av förbundet och är inte kopplat till någon tidskrift, även om vi förstås har brukat skilda mottagarna och prisceremonin i våra publikationer. Det konkreta inne-

hållet i priset har varierat något genom åren, men har de senaste åren ej bestått av någon penningssumma. Åran är nog ändå det som betyder mest i sammanhanget,

får vi tro, det övriga är mest symboliskt. Förbundet beklagar givetvis om medlemmar väljer att lämna, men det står ju var och en fritt. Om beslutet kvarstår, så

ber vi ändå att få tacka för dina år i förbundet.

Staffan Gunnarson (ledamot i förbundsstyrelsen när detta skrevs)

Pride – ett privilegie

Den tionde oktober 2010 deltog ett tusental personer i Belgrad Pride, vaktade av fem tusen poliser. Motdemonstranterna var nämligen långt fler än Pridedeltagarna, och närmare 200 personer (de flesta av dem poliser) skadades i våldsamheterna som uppstod. Paraden ansågs ändå lyckad: Det var den första som över huvud taget kunnat hållas sedan det första försöket tio år tidigare slutat i att motdemonstranter attackerat manifestationen.

I Litauen får man över huvud taget inte sprida information om homosexualitet, tidningar som kulturtidskriften QX är otänkbara. I Kongo är "onaturligt sex" straffbart med fängelse och böter, och fattigdom och politisk korrupktion leder till att många straffade i realiteten lever som slavar. I Uganda mördades HBTQ-aktivisten David Kato bara några veckor efter att han vunnit ett rättsmål mot en kvällstidning som hängt ut homosexuella med namn och bild. I slutet av förra året tog FN bort en formulering om sexuell läggning ur en resolution mot utomrättsliga avrättningar (på initiativ av Mali och Marocko), för att sedan återinföra den. Zimbabwes ambassadör protesterade upprört: "We cannot accept this, especially if it entails accepting such practices as bestiality, paedophilia and those other practices many societies would find abhorrent in their value systems."

Vi skulle kunna fortsätta i all oändlighet, det finns oräkneliga exempel från världens alla hörn på våld, hat och förtryck mot HBTQ-personer. I Sverige har vi det bättre. Vi har kommit långt från att ha sett homosexualitet som en synd eller

en sjukdom och är på god väg att vinna inte bara acceptans för alternativa läggningar, utan även respekt.

Den politiska uppslutningen bakom arrangemang som Stockholm Pride är stor – att skylta med homohat innebär politiskt självmord. Detsamma gäller de religiösa samfundet: Deras företrädare slår knut både på sig själva och sina urkunder i sina desperata försök att anpassa tron till det rådande samhällsklimatet. Det är inte längre okej att tycka att homosexualitet är en synd, och även Gud tvingas anpassa sig.

Detta om något torde vara ett tecken på att den religiösa livshållningen inte riktigt håller. Humanismen å andra sidan behöver inte tolkas, omtolkas och tolkas igen för att få till ett queervänligt budskap. Det finns där helt naturligt. Humanismen är den livsåskådning som helt otvunget ser människor som individer, inte som representanter för olika grupper.

Ändå lider den humanistiska rörelsen av ett diversitetsproblem. I Sverige och internationellt representeras vår livsåskådning främst av män, oftast äldre, vita och heterosexuella. De grupper som marginaliserats genom historien ser ut att ha samma problem att hävda sig i våra kretsar som i samhället i övrigt, vilket är oförlätligt i ljuset av den öppna livsåskådning vi faktiskt står för. När man försöker påpeka detta i olika sammanhang blir man inte helt sällan bemött av den privilegerades oförståelse, "Men vadå, vi har inte försökt utesluta någon!"

Och naturligtvis är det inte så att humanismens förespråkare aktivt motarbe-

tar kvinnor, HBTQ-personer eller etniska minoriteter. Det handlar om mycket subtilare problem, grundläggande strukturer som är svårare att bekämpa än regelrätt diskriminering. Hur löser man problemet att många helt enkelt inte känner sig välkomna i vad som borde vara världens mest inkluderande livsåskådning?

Vi har ingen mirakelkur, men en början kunde vara att lyfta de frågor som ligger t. ex. HBTQ-personer varmt om hjärtat. Humanisterna som organisation måste ta frågorna på allvar och faktiskt försöka göra något åt dem. Det har redan gjorts med kvinnor och hedersvåld, och det är med detta i åtanke som vi i år vill bredda och utöka Humanisternas engagemang i Stockholm Pride.

När man deltar i Pride kan man få en känsla av att många är där för att det är lite av ett politiskt "måste" att visa sitt stöd. Det är i och för sig en seger på sitt sätt, men frågan är om inte deltagandet blir en innehållslös floskel. Det tror inte vi. Humanisterna har viktiga budskap att komma med; budskap om en öppen människosyn, om förbehållslös respekt för mänskliga rättigheter, och om globalt ansvar. Vi måste ta chansen att visa vad vi står för.

Humanismen är den självklara livsåskådningen för människor med sexuella läggningar utanför den accepterade normen. Detta tas för givet av de flesta av oss – nu är det dags att gå från ord till handling.

Johan Ericsson Qvist

Felicia Gilljam

• HBTQ=homo-, bi- och transsexuell, queer

Mitt liv fylls av musik istället för religion

Jag har varit mer eller mindre fast i det kristna trasket i över femtio år – men äntligen gjort mig fri från detta Helvete. Och det tog lång tid – mycket lång tid.

Jag fick hjälp av en esoteriker vid namn Henry T. Laurency samt av Ingemar Hedenius m.fl. för att kunna fixa "biffen".

Alice A. Bailey dög tyvärr inte för

denna uppgift även om hon har skrivit en mängd bra saker som t. ex. att kristendomen måste göra sig av med alla sina dogmer. Men samtidigt är hon en aning motsägelsefull eftersom hon aldrig gjorde något "avslut" från kristendomen utan fortsatte att vara en kristen missionär, tyvärr. Men må hennes minne vila i all frid

och härlighet! Jag älskar henne! trots att hon aldrig förstod sig på hylozoiken. Det gör inte jag heller – men jag lär mig mer och mer för varje dag.

Nu ska jag hålla på med datorer och musik!

Christer Elmerfeldt

Claphaminstitutet – en ny väg att finna frälsning?

Det där med religion är knepigt. Somliga utövare tar död på sina antagonister. Andra tar död på sig själva. Allt i respektive guds namn. Den ena trosyttringen efter den andra dyker upp på arenan. Nu senast läser jag en insändare i husorganet Kristianstadsbladet om en organisation som säger sig företräda en sedan något år bildad sammanslutning kallat Claphaminstitutet. Den vill verka som en tankesmedja med ändamål att stimulera utbildning, undervisning och vetenskaplig forskning om och i kristen tro.

Fint skall det vara! Därför kallar sig medlemmarna i institutet för fellows likt företrädare för akademiska kollegier. I sin presentation i Kristianstadsbladet finner man bland medlemmarna en docent i matematik, en filosofie doktor i miljövetenskap och en filosofie doktor i kyrkohistoria. Den senare är dessutom ledamot i Sveriges riksdag.

Skribenterna tar hjälp av etablerade vetenskapsmän för att vinna uppmärksamhet och tolkar de sistnämndas tankar på sitt sätt. Först i raden får nobelpristagaren i fysik, George Smoot, verka som dragplåster för Claphamkamraterna. När professor Smoot första gången såg den

efterlängta bilden av Big Bang, utbrast han: ”För den troende är detta som att se Guds ansikte”. Detta uttalande säger naturligtvis inget om Smoots egen tro, tillägger skribenterna, men är ett uttryck för den stora fascinationen. Och fascinerad blev också jag, okunnige. Knappast av uttalandet men väl av skribenternas skamlöshet att vilja vila på andras lagrar.

En av de första forskarna, som för cirka 80 år sedan formade tanken om Big Bang, var den belgiske professorn Georges Lemaitre. Han var dessutom ordinerad präst i katolska kyrkan. Även om han ofta föreläste i vetenskapliga sammanhang uppträdde han i sin prästdräkt, var han noga med att hålla isär de båda professionerna, tro och vetenskap, skriver fellowkamraterna. Fan tro ’t, skriver jag. Lemaitre protesterade livligt mot påven Pius XII, som hade ordinerat honom (föreslagit som biskop), när denne alltför tidigt förklarade Big Bang som en sanning och hävdade att den teorin bäst gick att förena med en biblisk skapelse-syn. Samtidigt var Lemaitre väl medveten om att vetenskapen har en gräns för filosofi och religion och vid den gränsen får tro ta vid.

Charles Darwin är en storhet som Claphaminstitutets företrädare gärna vill jämföras med.

Tanken att människan utvecklats från lägre stående djur enligt ett slags urval diskuterades redan av de gamla grekerna. Kring 1700-talets slut hade biologer generellt accepterat tanken på något slag av evolution. Darwins egen farfar Erasmus hade varit inne på samma reflexioner. Nu vill de kristna i Chapmaninstitutet kliva på tåget och sälla sig kring slutledningar i Darwins utvecklingslära. I det sammanhanget har våra Clapham-skribenter lång väg att vandra. Men Claphammarna säljer sig inte för en grynvälling, tycks det mig. Det gäller att få Darwin att framstå som en rättrogen kristen.

År 1889 påstås Darwin ha skrivit på sidan 345 i en bok med titeln Liv och brev del 1 om sin gudstro. Beviset i sin detaljrikedom, gjorde undertecknad nyfiken. Ganska snart fann jag att Charles Darwin avled 1882, vilket torde kräva en stark gudstro och inte minst tron på uppståndelsen som en realitet i varje fall under den tid som krävdes för att trycka boken.

Bengt Vannerberg

Ateistiska pionjärer – Percy Bysshe Shelley, poet och ateist

År 1811, alltså för 200 år sedan, blev den engelske poeten Percy Bysshe Shelley (1792–1822) relegerad från universitetet i Oxford efter att ha författat en stridsskrift om ”Nödvändigheten av ateism”.

Shelley, som sannolikt var bisexuell, kämpade hela sitt liv mot religion och politiskt förtryck, och flera av hans verk handlar om frihetslängtan.

Shelley underkände argumenten för Guds existens och han visade dessutom att gudstron ofta alstrar intolerans och tyranni. Han framhöll att varken tron eller otron är en viljeakt, som man medvetet kan välja eller välja bort, och därför är det orimligt att utmåla ateismen som ett brott.

I vulgärpropagandan framställs ateister ofta som materialister enbart inställda på mätbara fakta och med en brist på andlighet som tömmer vårt universum

på skönhet. Shelley är en av dem som har visat att en icke-teistisk syn på världen mycket väl kan vara förbunden med en ”förtrollningens estetik”.

Så här lyder några citat av Shelley:

”Det stora instrumentet för det moraliskt goda är fantasin.”

”Om okunnighet om naturen födde gudarna, så verkar kunskap om naturen för deras förstörelse.”

”Om han (Gud) är oändligt god, vilket skäl skulle vi ha att frukta honom? Om han är oändligt vis, varför skulle vi ha tvivel beträffande vår framtid? Om han vet allt, varför besvara honom med våra behov och trötta honom med våra böner? Om han finns överallt, varför bygga tempel åt honom?”

Lars Torstensson

Humanisterna är för ...

... livet före döden! Det vill säga allt det fantastiska vi faktiskt känner till om människans förutsättningar att leva här och nu!

... den etik och politik som leder till mänsklig lycka och välfärd.

... alla barns rätt att gå i en öppen skola som baserar verksamheten på den i demokratisk ordning (riksdagen) beslutade läroplanen.

... ofiltrerade upplevelser av naturens prakt och hemligheter.

Kommentar

Christer Sturmark, ordförande

Tack för förtroendet!

Vi har under den senaste tiden bevittnat en revolution i arabvärlden som kanske kan komma att jämföras med Berlinmurens fall 1989. Vi befinner oss nu i spänd förväntan inför vilken riktning utvecklingen ska ta. Det som hänt de senaste månaderna vittnar ändå om en sak: Det spelar roll att den enskilda människan engagerar sig, bryr sig och aktiverar sig. Det vittnar om att det är viktigt att gå samman för de värden man håller högt, i vårt fall är det de humanistiska och sekulära värdena. Därför behövs Humanisterna.

Jag skriver dessa rader några dagar efter Humanisternas kongress. Till min stora glädje kunde vi redovisa en stark ekonomi och en trygg ekonomisk plattform att stå på. Idag har vi en bra kontroll över verksamheten och siffora, liksom en effektiv ekonomisk styrning.

För mig som ordförande, med huvudsaklig uppgift att agera utåtriktad, mediestrategiskt och politiskt, har det varit mycket värdefullt att ha en så väl fungerande styrelse. Det har varit ett fint arbetsår, och med den nya styrelsen på plats, med ett par nya spännande namn, tror jag det kommer bli minst lika bra under detta arbetsår.

Jag vill också passa på att särskilt tacka alla medlemmar som genom sina kongressombud har gett mig förtroendet att fortsätta leda Humanisterna. Ju mer jag lär mig om humanismens frågor, desto viktigare känns vårt uppdrag också för mig personligen. Med en son på sjutton månader hemma känns det alltmer angeläget att medverka till en sekulär framtid för honom och alla andra människor i vår värld, där få är så sekulärt privilegierade som de som får växa upp i Sverige.

Humanisterna har satsat allt mer på att bli en rörelse som använder moderna kommunikationsverktyg. Det är så vi når yngre medlemmar och det är så vi skapar engagemang hos dem.

Vi har startat ett Internetforum för humanistiska samtal och debatt. Forumet är redan en succé med nästan 500 deltagare bara efter några veckor. Registrera dig gärna på www.humanisterna.se/forum.

Vi har också startat en poddradio, www.humanistpodden.wordpress.com, där spännande personer intervjuas, nu senast Ophelia Benson.

Så vad vill då Humanisterna? Enklart tror jag man kan beskriva Humanisternas samhällsvision med följande anekdot: För en tid sedan samtalade jag med en svensk frikyrkopastor inför hans församling. Jag sa till honom att vi faktiskt är överens om en hel del saker:

Vi är överens om att han tror att Gud finns men att han inte kan bevisa det.

Vi är överens om att jag tror att Gud inte finns, men inte heller kan bevisa det.

Vi är också överens om att många tror som han, och många tror som jag.

Vi är överens om att vi ska leva i samma samhälle.

Vad är då poängen med detta? Jo, eftersom det förhåller sig på detta sätt, vilket vi alltså är helt överens om, vill Humanisterna att samhället, lagstiftningen och det offentliga rummet ska vara helt oberoende av, och helt neutralt i förhållande till, vem av oss som har rätt. Det kallas ett sekulärt samhälle och det är vad Humanisterna eftersträvar. Vi menar att ett sådant samhälle är det enda som kan möta och respektera människor på lika villkor, oavsett deras etniska bakgrund eller livsåskådning.

Humanismens vision om vårt gemensamma samhälle är alltså sekulär och kosmopolitisk. Alla människor är välkomna oavsett ursprung eller tro. Och alla har rätt att tro på vad de vill, så länge det inte hamnar i konflikt med de mänskliga rättigheterna.

Vill de religiösa talespersonerna i vårt samhälle ha det på detta vis? Nej, mycket sällan. Pingstpastorn vill till exempel inte tillåta samkönade äktenskap, för att bara nämna något.

Just här är problemets kärna: De kan inte fullt ut acceptera att religion måste vara en privatsak.

De sekulära värdena och upplysningstraditionens värden behöver hela tiden försvaras, och det är vårt jobb att göra det. Detta är humaniströrelsens ständiga, och livsviktiga, agenda.

Humanisterna

Organisationsnr: 802009-5348

www.humanisterna.se

e-post: info@humanisterna.se

Föbundskansli: Humanisterna,

Box 16241, 103 24 Stockholm,

tel. 08-508 622 90,

Plusgiro: 66 36 59-1

e-post: kansli@humanisterna.se

Lokalavdelningar

Humanisterna Gotland

Ordförande: Ulf Ekvall

ulf.ekvall@humanisterna.se

Humanisterna Jönköping

Kontaktperson: John Abramsson

jonkoping@humanisterna.se

Humanisterna Kalmar

Ordförande: Desiree Liljevall

desiree.liljevall@riksdagen.se

Humanisterna Skaraborg

Ordförande: Helena Toivonen

humanisterna.skaraborg@hotmail.se

Humanisterna Stockholm

Ordförande: Lars Höglund

stockholm@humanisterna.se

Humanisterna Syd

Ordförande: Gunnar Hjert

syd@humanisterna.se

Humanisterna Umeå

Kontaktperson: Lars Nilsson

tel: 070-655 86 69

umea@humanisterna.se

Humanisterna Uppsala

Ordförande: Anders Martinsson

tel. 0709-13 63 23

uppsala@humanisterna.se

Humanisterna Värmland

Ordförande: Dag Nordmark

dag.nordmark@bahnhof.se

Humanisterna Väst

Kontaktperson: Urban Jansson

vast@humanisterna.se

Humanisterna Örebro

Ordförande: Fredrik Idevall

tel. 070-572 63 69

orebro@humanisterna.se

Ny lokalavdelning: Gotland

Humanisterna Gotland arbetar för att upprätthålla och stimulera till ett kritiskt tänkande och ett vetenskapligt förhållningssätt till tillvaron. Vi företräder så tillvida en sekulär, icke-religiös livssyn. Vi kommer att verka för att alla på Gotland ska ges möjlighet till icke-religiösa ceremonier i anslutning till barns namngivning, unga människors inträde i vuxenlivet, vuxna människors etablerande av parrelationer samt vid avsked från medmänniskor som gått bort. Vi avser att främja humanismens livssyn som idé- och värdegrund för samhälle, kultur och etik. Demokrati, mänskliga rättigheter, medmänsklighet och förnuft utgör centrala värden.

Humanisterna Gotland vänder sig till alla på Gotland, inte minst till barn och ungdom för att bredda deras syn på olika livsvärden.

Vi kommer att delta i samhällsdebatt och folkbildning via möten, studiecirklar, diskussioner, samtal, föreläsningar, seminarier, evenemang, annonser, tidningsartiklar, insändare, bloggar och hemsida. Dessutom kommer vi årligen att delta i Almedalsveckan tillsammans med riksförbundet.

En studiecirkel kring temat "Vad är humanism" kommer att förberedas till-

Ordförande Ulf Ekvall med styrelse hälsar alla välkomna till sina möten.

sammans med ABF för genomförande under hösten. Materialet ska även anpassas för skolbruk.

Vi kommer att aktivt arbeta för att avskaffa skolpengen till religiösa friskolor.

Styrelsen består av följande: Ulf Ekvall, ordförande, Gerd Silk, kassör, Elof Pettersson, sekreterare, Monica Samuelsson, Pauli Eile, Erik Siggelin, Birgitta Svensk och Torgny Landin.

Ni når oss via:

ulf.ekvall@humanisterna.se

Ulf Ekvall

Nya lokalordföranden

Lars Höglund, Stockholm.

Jag är ordförande sedan årsmötet i mars 2011. Innan dess var jag sekreterare i Stockholmsstyrelsen. Jag jobbar även aktivt med studiecirklar och seminarieverksamheten. Eftersom jag har natur-

vetenskaplig utbildning (biologi och biokemi) har evolutionsläran varit viktig för mig när det gäller att komma i kontakt med humanistiskt tänkande.

Bland lokalavdelningens uppgifter är särskilt den sociala delen

och folkbildningsområdet viktiga att utveckla. Många av våra medlemmar skulle kunna bli aktiva om vi erbjuder en bra verksamhet. Det kan vara läse- och studiecirklar, seminarier eller olika former av nätverk.

Désirée Liljevall, Kalmar.

Jag gick med i förbundet i samband med att riksdagens humanistiska nätverk bildades 2009.

Jag valdes formellt som ordförande vid årsmötet nu i våras. Men redan i höstas, efter valet, tog jag

över rollen efter Kenneth Anderson som valde att stiga åt sidan.

Efter ett ganska blygsamt första halvår, rasslade det till ordentligt efter en välbesökt debatt som Humanisterna i Kalmar ordnade i höstas. Medlemsantalet ökade och

intresset för föreningen trappades upp avsevärt. Under 2011 är ambitionen att sätta Humanisterna Kalmar på kartan ytterligare och etablera föreningen som en intressant och efterfrågad samhällsdebattör.

Gunnar Hjert, Syd.

Jag valdes till ny ordförande den 7 mars 2011. Hela nya styrelsen presenteras på vår blogg humanisternasyd.wordpress.com/.

Jag är numera egen företagare i översättnings- och språkgransk-

ningsbranschen efter att ha varit anställd vid Lunds universitet i nästan 40 år. Jag har varit medlem i Humanisterna i fyra år och styrelsemedlem i Syd i två. Jag skulle gärna vilja skapa aktiva nätverk av humanister i t. ex. nordvästra

Skåne och Blekinge, och jag vill överhuvudtaget försöka öka aktiviteten inom avdelningen och förbättra internkommunikationen.

Jag ägnar min fritid åt bl. a. sång och musik, floraväxteri och trädgårdsarbete.

Kjell Ericsson, Väst.

Jag blev vald till ordförande på årsmötet i februari 2011.

Jag har varit medlem i Humanisterna sedan 2005. Vid årsmötet 2008 valdes jag in i styrelsen för Humanisterna Väst. Jag har va-

rit redaktör för HumanistInfo, är numera ledare på Sommarveckan för vuxna, informerar i skolor och ansvarar för Västs blogg.

Det är viktigt att vi ägnar oss åt medlemsvård. Förbundet måste se till att behålla medlemmar och att

ta hand om nya medlemmar på ett bra sätt. Jag kan mycket väl tänka mig att gå ut och fika med nya medlemmar för att de ska känna sig välkomna.

Lokal information

Gotland

Extra årsmöte den 19/5, kl. 19.00 på restaurang Nunnan på Stora torget i Visby.

Jönköping

Vi kör pubkvällar på Bishopsarms, hotellplan, i Jönköping den 1a onsdagen varje månad kl. 18.00.

Den 3e tisdagen i varje månad kör vi samtalskväll på Johans Café & Matsal på Barnarpsgatan 16 i Jönköping. Även det går av stapeln kl. 18.00.

Kalmar

Humanisterna Kalmar växer och har utökat sin styrelse. På bänken Gun Nilsson, Désirée Liljevall och Margareta Mattsson. Bakom dem Carl Gustaf Olofsson, Per-Ove Lindeman, J Kenneth Andersson och Jörgen Lyrbo. Saknas gör Patrick Lindborg, Nina Martinsen och Bengt Ahlsén.

Intresset för Humanisterna ökar i Kalmar län. Humanisterna Kalmar bildades efter ett upprop för ett år sedan och levde ganska tillbaka draget under sitt första halvår.

I november ordnade föreningen sin första öppna debatt mellan Christer Sturmark och komminister Dag Sandahl. Debatten lockade stor publik.

Sedan dess har medlemsantalet ökat och företrädarna har deltagit i en rad olika sammanhang. I dag finns ett åttiotal medlemmar.

Under 2011 är föreningens ambition att höja medlemsantalet till 100 och sätta Humanisterna Kalmar på kartan ytterli-

gare och etablera föreningen som en intressant och efterfrågad samhällsdebattör. Vid årsmötet på stadsbiblioteket i Kalmar valdes Désirée Liljevall till ordförande för styrelsen som utökades från fem till sju ledamöter.

Övriga i styrelsen är Jörgen Lyrbo, Oskarshamn, vice ordförande, Margareta Mattsson, Kalmar, kassör, Gun Nilsson, Borgholm, sekreterare samt J Kenneth Andersson, Kalmar, Nina Martinsen, Kalmar och Patrick Lindborg, Kalmar.

Bengt Ahlsén, Oskarshamn, Per-Ove Lindeman, Torsås och Carl Gustaf Olofsson, Mönsterås är ersättare.

Stockholm

- 1–7 augusti: Stockholm Pride
- 6 augusti: Humanisterna är med i Stockholm Pride Parad.

Syd

- 19 maj, kl. 18.30. Mänskliga rättigheter i mångkulturalismens tid, föredrag av Eduardo Grutzky. Ungdomens hus, N Skolgatan 10 B, Malmö.
- 18–20 juli, Kiviks marknad, där Humanisterna Syd som vanligt har eget stånd.

Umeå

- 21 maj. Vi deltar i det stora kulturarrangemanget "Kulturnatta" i Umeå centrum. Där kommer vi att ha ett tält under hela lördagen. Det skulle vara kul om du ville hjälpa till med detta genom att stå där tillsammans med oss en stund. Tag kontakt med oss om du är intresserad, umea@humanisterna.se
- Får du information om vår verksamhet via e-post? Om inte, anmäl din aktuella e-postadress till: kansli@humanisterna.se samt umea@humanisterna.se. För dig som inte har en e-postadress har vi en sista utväg, vår blogg: <http://humumea.blogspot.com/>, som alltid har det senaste.

Uppsala

- Höstinsparksaktivitet, datum ej spikat.
  - 10 september. Kulturnatten.
- I övrigt ska vi enligt vår verksamhetsplan hålla föredrag, lobba för en sekulär begravningsplats och ha en Midvinterfest för medlemmarna. Fler aktiviteter kan tillkomma.
- Kontakta oss gärna med synpunkter eller för att delta i verksamheten. Verksamheten är beroende av medlemmarnas insatser. [uppsala@humanisterna.se](mailto: uppsala@humanisterna.se)

Värmland

- 19 maj, kl. 19.00. Café Iris, Kårhuset Klaraborgs Herrgård. Birgitta Forsman berättar om sin bok "Arvet från Darwin: Religion, människa, moral".
- 13 juni, kl. 19.00 Café Gjuteriet. Hans Kleine, Humanisterna Värmland, "Därför är jag Humanist". Följt av något gemensamt socialt smakväm.

Väst

- Humanisterna Väst träffas regelbundet kl. 18.30 den första torsdagen varje månad. Vera Sandbergs allé 8 (rum Wasa C) på Chalmersområdet.
- Pubafton den tredje torsdagen varje månad på restaurang Othello runt 18-tiden. Östra Hamngatan 5, Göteborg.
- Pubkvällarna fortsätter t. o. m. juni.
- 7 juli. Traditionsenligt har vi träff i Botaniska. Friluftsmötet startar 17.00.

Örebro

Datum och plats för Våravslutningen är inte bestämt än. Info kommer via e-post. Glöm inte att titta in på www.humanisterna.se/orebro. Här finns den senaste informationen.

Flera lokalavdelningar skriver blogg. Gå in på respektive avdelnings hemsida och se vilka som gör det.

Nytt nätverk för HBTQ-humanister!

Är du humanist och intresserad av HBTQ-frågor (homo-, bi-, transsexuell och queer)? Vårt nya nätverk är öppet för personer av alla läggningar som är intresserade av att träffa likasinnade, ha trevligt, jobba för att lyfta HBTQ-frågor inom Humanisterna, och marknadsföra humanismen som den självklara livsåskådningen för HBTQ-personer. Exakt vad vi ägnar oss åt bestämmer vi själva, så var med och påverka från början!

Kontakta Johan Ericsson Qvist för mer information, johan.eq@johanqvist.se.

Vill du vara med i en Basgrupp?

Känner du att det skulle vara trevligt att få lite fler humanistvänner i din bekantskapskrets? Eller vill du träffa andra humanister för givande diskussioner? Då är du hjärtligt välkommen till att gå med i en Basgrupp. Idén med så kallade Basgrupper är små grupper om ca 5-7 personer som träffas privat, som en möjlighet att diskutera frågor som intresserar och samtidigt lära känna andra humanister. När fem personer har anmält sig bildas en ny grupp som får organisera sig själv. Efter ett tag kan grupperna pröva nya sammansättningar, så att medlemmarna lär känna fler personer. Du som är intresserad av den här formen att träffas kan skicka e-post till Johan Ericsson Qvist, johan.eq@johanqvist.se, som förmedlar kontakterna.

Humanisterna erbjuder

Internetforum

Vi har startat ett Internetforum för humanistiska samtal och debatt. Registrera dig gärna på www.humanisterna.se/forum.

Podd-radio

Vi har även startat en poddradio, www.humanistpodden.wordpress.com, där spännande personer intervjuas, nu senast Ophelia Benson.

Nyhetsbrev

Nyhetsbrevet skickas från Humanisternas kansli. Det innehåller nyheter från Sverige och omvärlden som Humanisterna särskilt vill uppmärksamma. Anmäl dig till tjänsten via www.humanisterna.se

Bli medlem

Som medlem i Humanisterna får du vår medlemstidning HumanistInfo (4 nr/år).

- Medlemskap i Humanisterna kostar 365 kr per år.
- Ungdomar och heltidstuderande betalar 180 kr per år.
- Heltidstuderande över 25 år kan skicka in ett inskrivningsbevis från universitet, högskola eller motsvarande för att erhålla den lägre avgiften.
- Om man är flera personer i ett hushåll som vill gå med kostar medlemskapet 100 kr för de "extra" hushållsmedlemmarna.

Man måste ha fyllt 12 år för att bli medlem i Humanisterna. Alla avgifter gäller löpande ett år från betalningsdagen.

Gå in på www.humanisterna.se

HumanistInfo som PDF

I vår strävan att bli mer miljömedvetna och dessutom hålla nere våra kostnader kommer vi från och med detta nummer att erbjuda alla, som vill, att få HumanistInfo i digital form, som PDF-fil.

Vi har redan fått in önskemål om att övergå till digital version från ca 2 000 medlemmar, vilket sparar mycket pengar åt Humanisterna.

Vill du ha HumanistInfo som PDF framöver, meddela kansliet detta på: kansli@humanisterna.se.

Du som vill få tidningen i pappersform får givetvis det även i fortsättningen.

Ditt stöd räddar liv!

Många humanister vill hjälpa medmänniskor i nöd. Du kan stödja där mänskliga rättigheter satts ur spel genom lagar, religion eller traditioner.

Oum el Banine är en ideell organisation i Agadir, Marocko. De driver kvinno- och daghem, vilket räddar livet på kvinnor och barn. Att som ogift bli gravid strider mot lag, religion och hederstraditioner. Okunskap eller våldtäkt anses inte vara förmildrande omständigheter. Den gravida kvin-

nan mister oftast all trygghet genom att tvingas bort från familj och samhälle.

Som månadsgivare får du löpande gåvorrapporter från verksamheten.

Du kan också ge bort ett Gåvobevis som present. Läs mer på hemsidan!

HAMU drivs av norska Human Etisk Forbund. De prioriterar projekt där kvinnor och barn förtrycks på religiösa grunder. Några exempel är omskolning av tempelprostituerade, rehabilitering av kriminella

och stöd till gatubarn. Hjälppländer finns i Asien, Afrika och Sydamerika. Läs mer på hemsidan!

Stöd med en gåva!

Humanisternas Pg: **30 87 63-2**

Märk inbetalningen med "Oum El Banine" eller "HAMU".

Varje krona skickas – allt arbete och all administration utförs ideellt!

www.humanisterna.se

insamlingar@humanisterna.se